

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

Факультет маркетингу

Кафедра регіоналістики і туризму

Освітньо-професійна програма	«Туризм»
Галузь знань	24 Сфера обслуговування
Спеціальність	242 «Туризм»

Форма навчання: *очна (денна)*

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему:

«Велнес-туризм в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку»

Здобувача: Козоріз Єлизавети Романівни

Науковий керівник: кандидат економічних наук, доцент
Богославець Оксана Григорівна

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією з
атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри: доктор економічних наук, професор,
академік НАН України, Данилишин Богдан Михайлович

Київ 2025

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

Факультет маркетингу

Кафедра регіоналістики і туризму

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма	«Туризм»
Галузь знань	24 Сфера обслуговування
Спеціальність	242 «Туризм»

ПОГОДЖЕНО

Керівник проєктної групи
(гарант) освітньо-
професійної програми
Ілляшенко І.О.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри
Данилишин Б.М.

17 січня 2025р.

17 січня 2025р

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

здобувачу вищої освіти Козоріз Єлизавети Романівни

Оочної форми навчання

на підготовку кваліфікаційної бакалаврської роботи

на тему «Велнес-туризм в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку»

Тему затверджено наказом ректора Університету від "14"січня 2025р .№ 65-ст

Кваліфікаційна бакалаврська робота виконується на матеріалах виконана на матеріалах статистичної звітності Державного агентства розвитку туризму України за 2020–2024 рр., внутрішніх операційних даних провідних курортів (наприклад, Rixos Pnykarpattyа), контент-аналізу документів UNWTO, також власних польових спостережень та авторських розрахунків.

План кваліфікаційної бакалаврської роботи

Розділ 1	Теоретичні основи велнес - туризму.
Розділ 2	Сучасний стан велнес – туризму в Україні
Розділ 3	Перспективи розвитку велнес - туризму в Україні

Об'єкт дослідження :	Велнес-туризм в Україні
Предмет дослідження :	Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку велнес-туризму.
Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи:	Аналіз сучасного стану велнес-туризму в Україні та визначення перспектив його розвитку, з урахуванням існуючих проблем і можливостей.

Конкретні завдання, які здобувач повинен виконати для досягнення поставленої мети :

У розділі 1	Розглянути теоретичні основи велнес-туризму: визначити його сутність, особливості та роль у туристичній сфері;
	Проаналізувати сучасний стан велнес-інфраструктури в Україні, оцінити рівень попиту та пропозиції;
	Вивчити вплив природних ресурсів на формування велнес-продукту, дослідити можливості використання лікувальних вод, грязей та кліматичних умов;
У розділі 2	Виявити бар'єри, що гальмують розвиток велнес-туризму (правові, фінансові, маркетингові, інфраструктурні) та розглянути шляхи їх подолання;
	Дослідити міжнародний досвід у сфері велнес-туризму та можливості його адаптації в Україні;
	Запропонувати стратегічні заходи щодо розвитку велнес-туризму в Україні, включаючи покращення інфраструктури, залучення інвестицій та ефективне маркетингове просування;
У розділі 3	Сформувати сценарії та інструменти державної й бізнес-політики (інвестиції, стандарти, цифрові рішення) для нарощування потенціалу галузі;
	Розробити концепцію Карпатської велнес-програми: логістику, сервісний пакет, оцінку ризиків і економічну ефективність;
	Проаналізувати, як розвиток сектора сприятиме відновленню регіональної економіки, здоров'я населення й міжнародного іміджу України.

**Завдання підготував
науковий керівник**

Богославець О.Г.
«16» січня 2025р.

**Завдання одержав
здобувач**

Козоріз Є.Р.
«16» січня 2025р.

Реферат

Кваліфікаційна бакалаврська робота містить 91 сторінку, 12 таблиць, 7 рисунків, список використаних джерел з 131 найменувань.

«Велнес-туризм в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку»

Об'єкт бакалаврської дипломної роботи – велнес-туризм в Україні.

Предмет дослідження - сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку велнес-туризму.

Метою роботи є аналіз сучасного стану велнес-туризму в Україні та визначення перспектив його розвитку, з урахуванням існуючих проблем і можливостей.

Відповідно до мети, потребують свого вирішення наступні завдання дослідження, а саме:

- Розглянути теоретичні основи велнес-туризму: визначити його сутність, особливості та роль у туристичній сфері.
- Проаналізувати сучасний стан велнес-інфраструктури в Україні, оцінити рівень попиту та пропозиції.
- Вивчити вплив природних ресурсів на формування велнес-продукту, дослідити можливості використання лікувальних вод, грязей та кліматичних умов.
- Виявити бар'єри, що гальмують розвиток велнес-туризму (правові, фінансові, маркетингові, інфраструктурні) та розглянути шляхи їх подолання.
- Дослідити міжнародний досвід у сфері велнес-туризму та можливості його адаптації в Україні.
- Запропонувати стратегічні заходи щодо розвитку велнес-туризму в Україні, включаючи покращення інфраструктури, залучення інвестицій та ефективне маркетингове просування.

- Сформувати сценарії та інструменти державної й бізнес-політики (інвестиції, стандарти, цифрові рішення) для нарощування потенціалу галузі.
- Розробити концепцію Карпатської велнес-програми: логістику, сервісний пакет, оцінку ризиків і економічну ефективність.
- Проаналізувати, як розвиток сектора сприятиме відновленню регіональної економіки, здоров'я населення й міжнародного іміджу України.

Практична значимість одержаних результатів полягає в розробленні цілісного пакета управлінських та маркетингових рішень для вітчизняного кластера велнес-туризму: пілотного семиденного маршруту «Carpathian Wellness Ring», модульних програм реабілітації військових і стрес-менеджменту («Відновлення для захисників», «Антистрес-вікенд»), а також рекомендацій з енергетичної й кадрової стійкості санаторно-курортних комплексів, що в сукупності забезпечують приріст туристопотоку, підвищення середньої завантаженості до $\approx 80\%$ і зниження енергоспоживання на 15–18%.

Рік захисту роботи 2025.

Ключові слова: велнес-туризм, оздоровчі курорти, Карпатський регіон, реабілітація ветеранів, сталий розвиток, цифрова трансформація, мінеральні води.

Відгук
на кваліфікаційну бакалаврську роботу
здобувача вищої освіти

Козоріз Єлизавети Романівни

Тема: «Велнес-туризм в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку»

Актуальність теми. Дипломна робота присвячена важливому і перспективному напрямку туристичної галузі — велнес-туризму, який поєднує оздоровлення, фізичне й психологічне відновлення. У післявоєнний період саме ця форма туризму може стати однією з ключових у зміцненні фізичного і психоемоційного стану населення та розвитку регіонального туризму. Тема є сучасною, відповідає глобальним трендам сталого розвитку та діджиталізації оздоровчих практик.

Позитивні риси роботи. Робота має чітку структуру, глибину теоретичного аналізу та прикладне спрямування. Студентка здатність до аналітики, використання сучасних джерел, зокрема англійської літератури та міжнародних прикладів. Всі частини логічно пов'язані, виклад змістовний і науково аргументований.

Цінність теоретичних висновків та практичних рекомендацій. Узагальнено та систематизовано поняття велнес-туризму, його види та роль у контексті сталого розвитку. Особливо цінним є порівняльний аналіз міжнародного досвіду, з якого виокремлено ефективні моделі впровадження й інфраструктурні рішення, придатні до адаптації в Україні. **Проведено** дослідження ресурсного потенціалу України для розвитку велнес-туризму. Оцінено ресурси, стан ринку велнес-туризму та визначені ГО, котрі пропонують велнес продукти. Наведені оздоровчі та реабілітаційні програми, для відновлення громадян України у воєнних умовах. Окреслено проблеми та запропоновано стратегічні орієнтири для розвитку велнес-туризму, включно з авторським проектом маршруту та ризиками його реалізації.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження були апробовані під час участі студентки у студентській науково-практичній конференції, де вона представила тези, підготовлені на основі дипломної роботи. Це підтверджує актуальність та практичну цінність проведеного дослідження.

Практичне значення. Робота має вагоме прикладне значення для туристичних операторів, громад і рекреаційних центрів, які планують впроваджувати або розвивати оздоровчі туристичні продукти. Рекомендації можуть бути використані як основа для стратегічного планування в галузі.

Недоліки роботи. Серед недоліків можна вказати недостатнє опрацювання соціологічного інструментарію: анкетування або аналіз очікувань цільової аудиторії. У подальших дослідженнях доцільно поглибити емпіричну складову.

Висновок. Робота відповідає усім вимогам до дипломної роботи бакалавра, є самостійним і цілісним дослідженням, що поєднує теоретичний аналіз із практичними рекомендаціями. Студентка продемонструвала високу професійну підготовку. Дипломна робота заслуговує на оцінку «55» балів і може бути допущена до захисту на засіданні ЕК.

Науковий керівник, к.е.н, доц. _____

О.Г. Богославець

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВЕЛНЕС-ТУРИЗМУ.....	6
1.1. Поняття та види велнес-туризму.....	6
1.2. Принципи сталого розвитку у велнес-туризмі.....	18
1.3. Міжнародний досвід розвитку велнес-туризму.....	27
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ВЕЛНЕС-ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ.....	31
2.1. Огляд природно-ресурсного потенціалу для велнес-туризму в Україні.....	31
2.2. Аналіз розвитку велнес-туризму в Україні	36
2.3. Проблеми та обмеження розвитку велнес-туризму в Україні.....	49
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВЕЛНЕС-ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ.....	58
3.1. Стратегії та інфраструктура розвитку велнес-туризму.....	58
3.2. Проект туристичного маршруту: потенціал та виклики.....	62
3.3. Вплив розвитку велнес-туризму на Україну в післявоєнний період.....	72
ВИСНОВКИ.....	76
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	78

ВСТУП

Актуальність теми:

Велнес-туризм є одним із найдинамічніших напрямів сучасної туристичної галузі, поєднуючи відпочинок із комплексним оздоровленням та зміцненням фізичного і психоемоційного стану людини.

Його актуальність в Україні зумовлена кількома ключовими факторами.

По-перше, глобальні тенденції сприяють зростанню попиту на здоровий спосіб життя, профілактику захворювань і піклування про психофізичне благополуччя.

Пандемія COVID-19 та військові реалії вплинули на зміну ціннісних орієнтирів, що підвищило рівень усвідомленості щодо стану здоров'я та бажання поєднувати відпочинок з процедурами релаксу, детоксу, омолодження та психологічного відновлення.

По-друге, розвиток велнес-туризму має значний економічний потенціал для українських регіонів. Унікальні природно-рекреаційні ресурси країни, включаючи лікувальні води, грязі, різноманітні кліматичні умови Карпат, Поділля, морських і степових зон, створюють сприятливі умови для розвитку оздоровчих програм. Створення сучасних спа-комплексів, курортів та реабілітаційних центрів стимулює інвестиції, модернізує інфраструктуру та сприяє появі нових робочих місць. Додатково розвиваються суміжні сервіси: спортивні активності, здорове харчування, екскурсійні програми.

По-третє, соціальна значущість велнес-туризму полягає в доступності ефективних методів зміцнення здоров'я для людей різного віку та соціальних категорій. Враховуючи демографічні виклики, важливим завданням є підвищення якості життя населення, що можливо завдяки державним та регіональним програмам підтримки велнес-ініціатив. Формування культури

здорового способу життя сприяє довготривалому зменшенню витрат на медицину та підтримці активного довголіття.

Крім того, розвиток велнес-туризму здатен зміцнити міжнародний імідж України. У світовому просторі зростає конкуренція між країнами, що пропонують оздоровчі послуги. Використання унікальних природних і культурних ресурсів у створенні конкурентоспроможних велнес-програм може зробити Україну привабливою для міжнародних туристів.

Мета: Аналіз сучасного стану велнес-туризму в Україні та визначення перспектив його розвитку, з урахуванням існуючих проблем і можливостей.

Завдання:

1. Розглянути теоретичні основи велнес-туризму: визначити його сутність, особливості та роль у туристичній сфері.
2. Проаналізувати сучасний стан велнес-інфраструктури в Україні, оцінити рівень попиту та пропозиції.
3. Вивчити вплив природних ресурсів на формування велнес-продукту, дослідити можливості використання лікувальних вод, грязей та кліматичних умов.
4. Виявити бар'єри, що гальмують розвиток велнес-туризму (правові, фінансові, маркетингові, інфраструктурні) та розглянути шляхи їх подолання.
5. Дослідити міжнародний досвід у сфері велнес-туризму та можливості його адаптації в Україні.
6. Запропонувати стратегічні заходи щодо розвитку велнес-туризму в Україні, включаючи покращення інфраструктури, залучення інвестицій та ефективне маркетингове просування.

7. Сформувати сценарії та інструменти державної й бізнес-політики (інвестиції, стандарти, цифрові рішення) для нарощування потенціалу галузі.

8. Розробити концепцію Карпатської велнес-програми: логістику, сервісний пакет, оцінку ризиків і економічну ефективність.

9. Проаналізувати, як розвиток сектора сприятиме відновленню регіональної економіки, здоров'я населення й міжнародного іміджу України.

Об'єкт дослідження – велнес-туризм в Україні.

Предмет дослідження – сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку велнес-туризму.

Методи дослідження: Робота ґрунтується на методах аналізу статистичних даних, порівняльного аналізу міжнародного досвіду та анкетуванні туристів.

Структура роботи: Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків і списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВЕЛНЕС-ТУРИЗМУ

1.1. Поняття та види велнес-туризму

Велнес-туризм (від англ. wellness tourism) – це комплекс подорожей, основною метою яких є покращення фізичного, психічного та духовного здоров'я людини.

Він поєднує в собі широкий спектр оздоровчих практик: збалансоване харчування, спа- та бальнеологічні процедури, заняття фітнесом і йогою, медитативні та релаксаційні техніки, консультації з фахівцями (дієтологами, психологами, нутриціологами). [1]

Основна його мета – не просто зміна обстановки, а комплексний підхід до поліпшення здоров'я, зняття стресу та підвищення рівня життєвої енергії. Велнес-туризм займає проміжне місце між звичайним рекреаційним туризмом (де головне – відпочинок і розваги) та медичним туризмом (де основний акцент робиться на лікуванні).

На відміну від традиційного пляжного відпочинку, який часто передбачає пасивне лежання на шезлонгу, велнес-туризм пропонує активне занурення в здоровий спосіб життя. Це можуть бути йога-тури, спа-процедури, термальні купальні, оздоровчі програми харчування, медитації, масажі та різноманітні фізичні активності. Головна особливість такого виду туризму – це усвідомлений підхід до відпочинку, де людина прагне не просто відновити сили, а й змінити своє ставлення до здоров'я, навчитися релаксувати та доглядати за собою навіть після повернення додому.

Велнес-туризм, як сучасне явище, бере свої витоки з багатовікової традиції оздоровчих поїздок, які відомі ще з античних часів. Ще в Давньому Римі існувала

культура термальних купалень, де люди отримували не лише лікувальні процедури, а й знаходили психофізичне розслаблення. Пізніше у період Середньовіччя і почасти Ренесансу відбувалося відродження інтересу до «місць сили» з природними мінеральними джерелами чи цілющим кліматом. Такі місця здебільшого були розташовані у гірських регіонах або біля термальних джерел, що спонукало людей подорожувати з метою одужання або зміцнення здоров'я. У ХІХ–ХХ століттях сформувалася розгалужена мережа курортів у Західній і Центральній Європі (наприклад, у Чехії, Німеччині, Угорщині), куди відправлялися представники аристократії та заможної верхівки, прагнучи не лише фізичного, а й емоційного відновлення. Ці курорти з часом вдосконалювали інфраструктуру, додаючи широкий спектр послуг – масажі, водолікування, фізіотерапію та розважальні заходи. На основі подібних тенденцій і виросла сучасна концепція велнесу, де здоров'я розглядається в комплексі з духовними, психологічними й соціальними аспектами. [4]

Виникнення та еволюція поняття «велнес-туризм».

Згідно з багатьма авторами, велнес-туризм – це більше, ніж проста мандрівка заради відпочинку. Сутність полягає у цілісному підході до здоров'я, який включає профілактику захворювань, турботу про фізичне та психічне благополуччя, а також формування здорового способу життя через обрані туристичні послуги. Дехто визначає його як «подорожі заради поліпшення самопочуття та пошуку балансу», інші називають це «туризмом, що поєднує рекреацію з фізичним, емоційним і духовним розвитком». У наукових колах можна зустріти спроби розмежувати поняття «медичний туризм» (де фокус переважно на лікуванні конкретної хвороби чи хірургічній операції) і «велнес-туризм», орієнтований на профілактику та підтримання доброго здоров'я. Деякі фахівці розширюють визначення велнес-туризму, включаючи сюди й спа-процедури, йога-ретрити, детокс-програми, антистресові заїзди, а також активні види відпочинку на природі. Спільною є ідея, що велнес-туризм адресований не лише людям, які мають проблеми зі здоров'ям, а й тим, хто бажає запобігати хворобам, зберігати високу якість життя та гармонію тіла і розуму.[5]

Основні компоненти велнес-туризму

Велнес-туризм ґрунтується на трьох ключових аспектах: фізичному, психологічному та емоційному благополуччі. Всі ці складові тісно пов'язані між собою, адже якісний відпочинок впливає не лише на фізичний стан, а й на внутрішній баланс людини. [2]

1. Фізичне благополуччя

- Основна увага приділяється активному способу життя та здоровому харчуванню.

- До велнес-програм можуть входити спортивні тренування, йога, фітнес, плавання, скандинавська ходьба або навіть заняття бойовими мистецтвами.

- Важливий елемент – використання природних ресурсів для оздоровлення: термальні води, грязьові ванни, лікувальні мінеральні джерела, кліматотерапія.

- Правильне харчування також є невід'ємною частиною таких турів: учасники отримують спеціально розроблене меню з вітамінними коктейлями, детокс-програмами, збалансованою їжею.

2. Психологічне благополуччя

- Велнес-тури часто включають практики для зняття стресу та відновлення внутрішньої рівноваги.

- Це може бути медитація, аутотренінг, сеанси ароматерапії, індивідуальна або групова психотерапія.

- Окремо розвивається напрямок цифрового детоксу – коли учасники туру на певний час відмовляються від використання смартфонів і соціальних мереж, щоб більше насолоджуватися моментом та природою.

- Важливим психологічним аспектом велнес-туризму є гармонійне поєднання усамітнення (для переосмислення життя) та комунікації з іншими учасниками (для обміну досвідом і мотивації).

3. Емоційне благополуччя

- Основна мета – наповнити людину позитивними емоціями, допомогти розслабитися та отримати натхнення.

- До програми можуть входити творчі заняття, такі як малювання, музична терапія, танцювальні практики, заняття гончарством.

- Спілкування з природою також відіграє велику роль: походи в гори, прогулянки вздовж моря, відвідування парків, катання на конях.

- Велнес-туризм нерідко поєднується з екологічним туризмом: учасники можуть проживати в екологічних готелях, харчуватися органічними продуктами та навіть долучатися до волонтерських проєктів, спрямованих на захист довкілля.

Види велнес-туризму

Велнес-туризм охоплює широкий спектр напрямів, і кожна людина може обрати той, що найбільше відповідає її інтересам та потребам. Серед основних видів велнес-туризму можна виділити такі: [3]

1. Спа- та бальнеологічний туризм

- Передбачає відвідування курортів із термальними або мінеральними водами, грязелікуванням, спеціальними спа-комплексами.

- Популярними напрямками є Карлові Вари (Чехія), Баден-Баден (Німеччина), Трускавець (Україна), Друскінінкай (Литва).

2. Йога-туризм

- Організуються спеціальні ретрити (усамітнені місця для практики йоги), де люди можуть пройти курс занять із професійними інструкторами.

- Найпопулярніші країни для таких турів – Індія, Балі, Таїланд, а також гірські регіони, де є можливість поєднувати медитацію з природною тишею.

3. Фітнес-туризм

- Поєднує активний відпочинок із заняттями спортом, розрахованими на покращення фізичної форми та загального здоров'я.

- Програми включають кардіотренування, заняття на відкритому повітрі, марафони, плавання, кросфіт.

4. Детокс-туризм

- Головна мета – очищення організму від токсинів за допомогою спеціальних дієт, сокового харчування, розвантажувальних днів.

- До програми входять легкі фізичні навантаження, водні процедури, медитація та консультації з нутриціологами.

5. Антистрес-туризм

- Спрямований на психологічне розвантаження та відновлення нервової системи.

- Програма може включати заняття медитацією, арт-терапією, масажі, спілкування з природою, ароматерапію.

6. Ретрит-туризм

- Це формат усамітненого відпочинку, коли учасники їдуть у віддалене місце без зв'язку із зовнішнім світом, щоб перезавантажитися та зосередитися на внутрішньому стані.

- Популярними локаціями є екологічні поселення, гори, острівні курорти.

7. Еко- та велнес-туризм

- Поєднує здоровий спосіб життя з дбайливим ставленням до природи.

- Туристи проживають у екологічних готелях, беруть участь у висадці дерев, споживають органічні продукти, а також займаються фізичними активностями на природі – наприклад, хайкінгом або велосипедними турами.

Велнес-туризм – це не просто поїздка заради відпочинку, а комплексний підхід до збереження здоров'я, гармонії та внутрішнього балансу. Він допомагає людям відновити сили, позбутися стресу та змінити спосіб життя на більш здоровий. Види велнес-туризму різноманітні: від спа-курортів до ретритів у горах, від фітнес-програм до психологічного розвантаження.

Популярність цього напрямку зростає, адже люди все більше усвідомлюють важливість турботи про себе, і подорожі стають не лише способом зміни обстановки, а й можливістю знайти внутрішню гармонію та відновити енергію.

Історія виникнення велнес туризму. Думки різних авторів, щодо визначення цього виду туризму. Міжнародні і вітчизняні документи, що описують та фоомують нормативну базу щодо цього напрямку. Статистика, яка засвідчує динаміку розвитку велнес. Карта, на якій показані країни, регіони, де найбільш популярний цей туризм. Умови організації велнесу, труднощі організації і специфіка, Необхідна інфраструктура, фахівці.

Міжнародні та вітчизняні нормативно-правові документи

Офіційна регуляція велнес-туризму все ще перебуває на стадії формування, оскільки цей напрямок є міжсекторальним і поєднує у собі аспекти охорони здоров'я, рекреаційної діяльності та туризму. На глобальному рівні існують резолюції та рекомендації від Всесвітньої туристичної організації (UNWTO [6]), де велнес розглядається як одна зі складових сталого туризму і формується бачення щодо підвищення якості послуг і захисту прав споживачів. Також є низка документів Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ [7]), які опосередковано стосуються велнес-туризму, адже пропонують концепції здорового способу життя та профілактики захворювань, що можуть упроваджуватися в турпроцес.[8]

На рівні Європейського Союзу в окремих директивах і рекомендаціях згадується розвиток оздоровчого і SPA-туризму, що може підпадати під визначення велнесу, зокрема коли йдеться про гарантії безпеки туристів у закладах, які пропонують оздоровчі послуги. У деяких країнах ЄС сформовані власні нормативи, які встановлюють вимоги до сертифікації закладів, що надають послуги з масажу, сауни, косметології тощо. В Україні, хоч і немає єдиного профільного закону щодо велнес-туризму, але існує загальна законодавча база, що регулює туристичну діяльність (Закон «Про туризм» [9]), санаторно-курортне лікування, а також норми, пов'язані з охороною здоров'я. Вітчизняні стандарти та нормативні акти можуть визначати вимоги до готелів, санаторіїв чи курортів, які надають послуги оздоровчого характеру, але переважно вони зосереджені на загальних положеннях. Тенденція останніх років – впровадження локальних і приватних ініціатив щодо розробки маркувань «wellness & spa», що слугують маркером якості для клієнтів.[10]

Глобальна статистика демонструє стабільне зростання сектора велнес-туризму. Згідно з оцінками різних аналітичних установ, цей сегмент зростає швидше, ніж туристична галузь у цілому, особливо в регіонах з розвиненими курортними зонами й інноваційними SPA-комплексами. Розвинені країни, де існує тривала історія термальних курортів (Німеччина, Австрія, Чехія, Франція),

зберігають лідерство, але значні темпи зростання спостерігаються і в азійсько-тихоокеанському регіоні (Таїланд, Індонезія, Малайзія), де формуються нові велнес-курорти з акцентом на традиційних східних методиках – аюрведі, тайському масажі тощо.[11]

Статистично доведено, що середній чек велнес-туриста зазвичай перевищує витрати традиційного туриста, оскільки люди готові платити більше за комплексну оздоровчу програму, в якій поєднуються СПА-процедури, йога, фітнес, органічне харчування та інші послуги преміум-сегмента. У багатьох країнах частка велнес-туристів сягає 10–20% від загального потоку, і ця цифра має тенденцію до зростання через популяризацію здорового способу життя. Умовно можна сказати, що пандемічні обмеження по-різному вплинули на цю галузь: з одного боку, були спадні тенденції через заборони на міжнародні поїздки, з іншого – внутрішній оздоровчий туризм у багатьох державах зростав завдяки переорієнтації громадян на локальні курорти.[12] (Рис. 1.1)

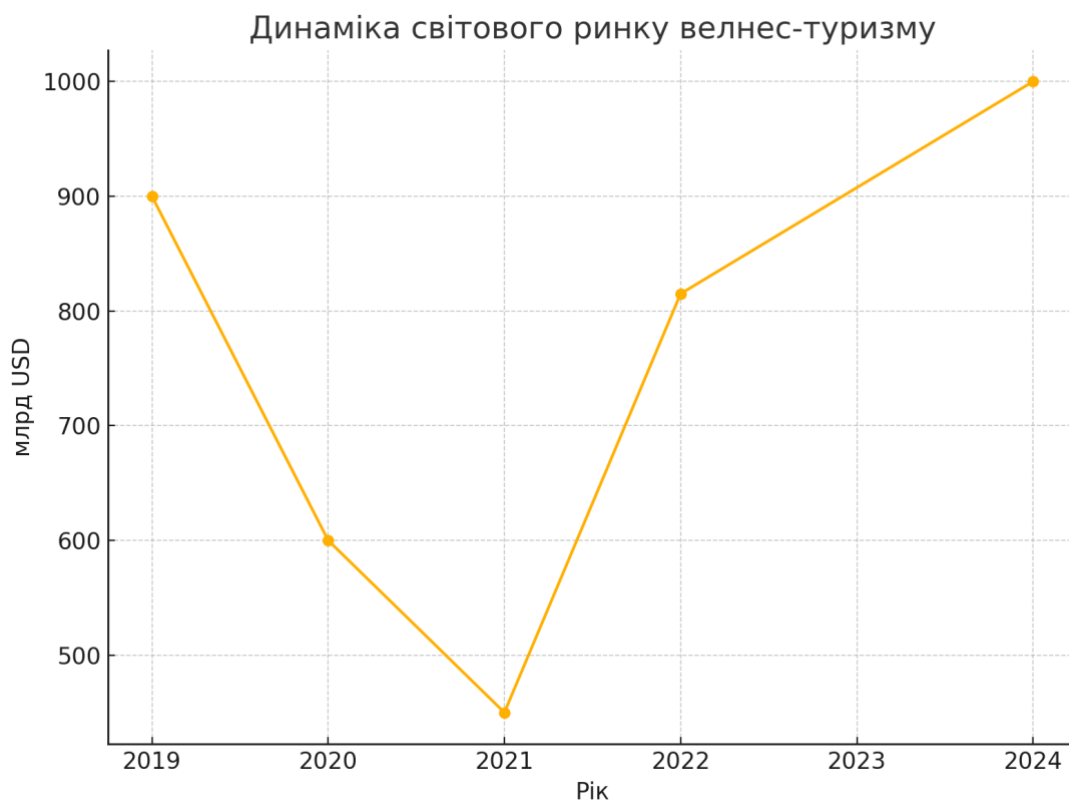

Рис. 1.1 Динаміка світового ринку на велнес-туризм

Розроблено автором на основі джерел [6-12]

Якщо умовно позначити на карті країни та регіони, де велнес-туризм особливо популярний і розвинутий, на першому плані завжди будуть:

1. Європа (особливо Центральна і Західна): Австрія, Німеччина, Чехія, Угорщина, Франція, Італія. Тут велика мережа історичних курортів із термальними та мінеральними водами, високим рівнем медичних послуг і розвиненою інфраструктурою для відпочинку та релаксації.[13]

2. Азійсько-тихоокеанський регіон: Таїланд, Балі (Індонезія), Китай (окремі регіони), Японія. Клієнтів приваблюють східні оздоровчі практики, екзотика, розмаїття природних ресурсів, інноваційні SPA-комплекси. [14]

3. Америка: США та Канада мають потужну традицію SPA-центрів і курортів, поєднаних з сучасними фітнес-програмами та дієтологією. Також в Карибському регіоні розвиваються курорти з акцентом на таласотерапії та морських процедурах. [15]

4. Австралія і Нова Зеландія: молоді, але перспективні напрямки, що роблять ставку на чисту екологію, унікальні ландшафти та формування «ретрит-центрів» у відокремлених природних зонах.[16](Рис. 1.2)

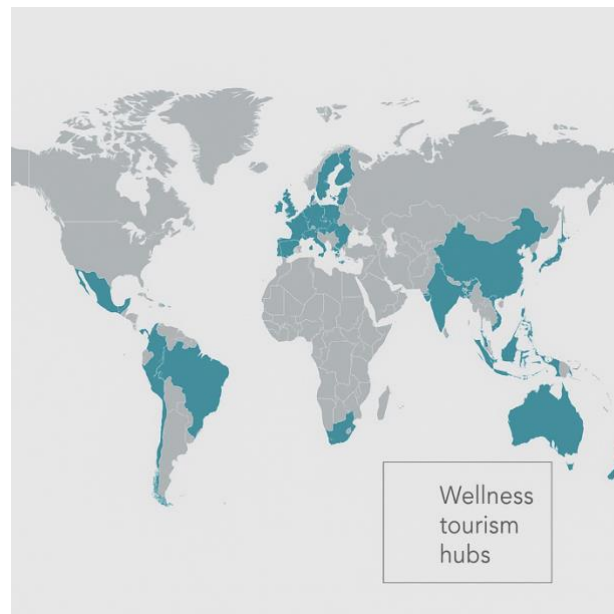

Рис. 1.2. Карта регіонів велнес-туризму.

Розроблено автором на основі джерел [13-16]

В Україні та сусідніх державах також є низка курортів (Моршин, Трускавець, Хмільник, деякі санаторії на Закарпатті), які пропонують специфічні велнес-програми, однак здебільшого вони ще перебувають у стадії

трансформації від традиційного санаторно-курортного лікування до сучасного велнес-формату.

Для успішного функціонування велнес-туризму потрібне кілька базових умов:

1. Наявність природних або технологічних ресурсів для оздоровлення. Це можуть бути термальні та мінеральні води, лікувальні грязі, чисті пляжі, гори, ліси, а також передова апаратура для СПА-процедур та фітнес-центрів.[17]

2. Розвинена інфраструктура розміщення й харчування. Туристи, які прагнуть оздоровлення і релаксу, зазвичай очікують високого рівня комфорту: окремі номери для процедур, сучасні готелі або апарт-комплекси, ресторани зі здоровим меню, можливість отримати консультації дієтолога.[18]

3. Кваліфікований персонал. Інструктора йоги, фахівці з фізіотерапії, дієтологи, SPA-терапевти, психологи – усі вони мають володіти належною освітою й досвідом, а заклади повинні підтримувати їхнє професійне зростання.[19]

4. Транспортна доступність. Ідеально, коли курорт розташований у мальовничому місці, але при цьому має зручне транспортне сполучення: дороги, аеропорти, залізницю. Якщо ж добиратися важко, туристів може ставати менше.[20]

5. Супровідні послуги й розваги. Велнес – це не лише суворе дотримання процедур. Багато гостей бажають поєднати відпочинок із легким екстримом, культурними подіями чи екскурсіями. Збалансована програма є додатковим бонусом.[21]

Серед труднощів, з якими стикається організатор велнес-туризму, можна назвати [22]:

- Високі витрати на створення та утримання інфраструктури (обладнання, ремонт, якісний дизайн).
- Брак кваліфікованого персоналу, особливо у віддалених регіонах.
- Необхідність дотримання медичних стандартів і отримання ліцензій у разі, якщо пропонуються процедури, що торкаються лікування чи фізіотерапії.

- Сезонність попиту в деяких локаціях, коли в холодну пору року приїжджає менше відвідувачів (або навпаки, регіон має попит тільки взимку).

- Обмежене розуміння велнес-послуг місцевим населенням, що може ускладнювати пошук персоналу чи партнерів, а також ускладнює формування локального ринку.

У специфіці організації велнес-програм важливе місце належить дозуванню фізичних навантажень та узгодженню з медичними рекомендаціями, особливо якщо до комплексу послуг входять будь-які види лікувальної фізкультури. Водночас, велнес підкреслює індивідуальний підхід: відвідувачі часто очікують, що в них буде персональний план харчування, тренувань і процедур, складений з урахуванням стану здоров'я та побажань. Це зумовлює потребу в додаткових консультаціях лікарів або висококваліфікованих тренерів.[23]

Набір інфраструктурних об'єктів, потрібних для повноцінного велнес-туризму, зазвичай включає:

1. Готельно-курортні комплекси з відповідними умовами проживання, включно з комфортабельними номерами, конференц-залами (для можливих семінарів і тренінгів), лаунж-зонами, ресторанами, що пропонують здорове харчування.

2. Спа та центр краси з обладнанням для різних видів масажу, водних процедур (басейни, джакузі, різного роду ванни), сауни, хамами, душі Шарко, соляні кімнати.

3. Фітнес-центри, спортивні зали, зони для йоги та пілатесу, а також майданчики для активного відпочинку (тенісні корти, велосипедні доріжки, баскетбольні майданчики).

4. Медичні кабінети й консультаційні кімнати (хоча б базового рівня), де можна отримати первинну медичну оцінку, заміри, діагностику, а також індивідуальні рекомендації щодо програм оздоровлення.

5. Зелені зони або природні ландшафти, що слугують додатковим фактором релаксації та спокою, адже велика частина велнес-програм має на меті знизити рівень стресу й відволікти туриста від міської метушні.

6. Сучасні інформаційні технології: для онлайн-бронювання, складання індивідуальних планів харчування, відстеження фізичних показників гостя тощо. [24]

Персонал для велнес-туризму мусить бути досить різноплановим:

- Лікарі та медичні сестри (за потреби), якщо комплекс включає процедури, що вимагають медичного супроводу.
- Косметологи, масажисти, СПА-терапевти з належною фаховою підготовкою.
- Інструктори з йоги, пілатесу, фітнесу, а також тренери групових програм (аквааеробіка, скандинавська ходьба тощо).
- Дієтологи для розробки збалансованого харчування та консультацій.
- Психологи або коучі, що можуть проводити антистрес-терапії, майстер-класи з медитації та інших технік саморозвитку.
- Менеджери й адміністратори, які організують логістику, взаємодію з туристами, туроператорами, контролюють якість послуг.[25]

Велнес-туризм нині розвивається на стику оздоровлення, профілактики захворювань і традиційного відпочинку. Його історичне коріння сягає практик термальних курортів і бальнеологічного лікування, однак концепція суттєво розширилася – тепер ідеться не лише про тіло, а й про психоемоційний стан, духовний розвиток і загальну якість життя. При цьому кожен автор може мати дещо відмінний погляд на сутність велнес-туризму, але ключова ідея залишається незмінною: це подорож з метою поліпшення здоров'я та добробуту в найширшому сенсі.

На міжнародному рівні велнес-туризм уже визнано перспективним сегментом, про що свідчать рекомендації UNWTO і ВООЗ. У деяких країнах цей напрямок чітко врегульований, у тому числі через ліцензування SPA-закладів і розроблення галузевих стандартів. Статистика демонструє, що люди охоче витрачають кошти на подібні послуги, а темпи зростання велнес-сектора вищі, ніж у традиційному туризмі. [26]

Основні регіони популярності – Європа, Азія, Північна Америка, проте дедалі частіше і в Україні, та на теренах сусідніх країн, формуються ініціативи

розбудови сучасних оздоровчих комплексів. Для реалізації велнес-програм потрібні значні інвестиції, розгалужена інфраструктура і кваліфіковані фахівці, однак при правильному підході результатом стає не лише прибутковий бізнес, а й корисна справа, що сприяє загальному здоров'ю суспільства.[27](Рис. 1.3)

Рис. 1.3 Карта міжнародного велнес-туризму

Джерело: розроблено автором за матеріалами джерела [27]

1.2 Принципи сталого розвитку у велнес-туризмі

Велнес-туризм ідеально поєднується з принципами сталого розвитку, оскільки його головна мета – покращення фізичного, психологічного та емоційного стану людини, що неможливе без гармонії з навколишнім середовищем.

Сталий розвиток у туризмі означає створення таких умов для подорожей, які не лише задовольняють потреби сучасних туристів, а й зберігають природні та культурні ресурси для майбутніх поколінь. Це передбачає відповідальне використання природних ресурсів, мінімізацію негативного впливу на довкілля та підтримку місцевих громад.

Зв'язок між сталим розвитком і велнес-туризмом проявляється в кількох аспектах. По-перше, велнес-туризм часто передбачає подорожі до місць із чистим повітрям, природними ландшафтами, термальними джерелами чи екологічно чистими зонами. Важливо, щоб такі місця зберігали свою унікальність і не страждали від надмірного туристичного навантаження. По-друге, філософія велнесу базується на балансі між фізичним і внутрішнім станом людини, що повністю збігається з ідеями сталого розвитку – жити у злагоді з природою та дбати про довкілля. [28]

Екологічні аспекти велнес-туризм

Оскільки велнес-туризм спрямований на оздоровлення людини, він тісно пов'язаний з екологічною безпекою та збереженням природних ресурсів. Туристи, які відвідують спа-курорти, термальні джерела, еко-готелі чи ретрит-центри, часто очікують, що ці місця будуть екологічно чистими та збереженими в природному стані. Тому важливо впроваджувати принципи сталого розвитку у сферу велнес-туризму, щоб забезпечити довготривалий позитивний ефект як для людей, так і для природи.

В останні роки велнес-індустрія демонструє помітне зростання, яке приносить позитивний ефект не лише людям, а й навколишньому середовищу. Згідно з аналітикою Global Wellness Institute, за підсумками 2023 року обсяги світового велнес-ринку сягнули 1,5 трильйона доларів США, що на 12% перевищує показники попереднього року. Прогноз на 2024-й та 2025-й роки залишається оптимістичним: очікується стале зростання ще на 8–10% щорічно. Така тенденція пояснюється зростанням попиту на здоровий спосіб життя, розвитком екологічно відповідального бізнесу та загальною переорієнтацією суспільства на профілактику хвороб і підтримання психологічного комфорту.[29]

Позитивний вплив на людей

1. Покращення фізичного здоров'я. Більшість велнес-програм спрямовані на зміцнення імунітету, формування правильних харчових звичок та активного способу життя. Згідно зі звітом Всесвітньої туристичної організації (UNWTO), у 2023 році близько 25% міжнародних туристів обирали саме ті маршрути, де можна отримати повноцінне оздоровлення (фітнес, спа-процедури, дієтологічні консультації). У багатьох країнах Європи та Азії активно зросла кількість велнес-комплексів, що надають якісні послуги з масажу, водолікування та фізіотерапії.[30]

2. Зниження рівня стресу та покращення ментального здоров'я. У 2023 році міжнародні платформи з пошуку велнес-ретритів (особливо йога- і медитаційних) відзначили 18-відсоткове збільшення запитів порівняно з 2022 роком. Антистресові програми набули популярності серед працівників ІТ-компаній, освітян та лікарів, які відчували емоційне вигорання в часи пандемії та економічних криз. Як наслідок, кількість короткострокових поїздок вихідного дня у спеціалізовані велнес-заклади зросла майже вдвічі.[31]

3. Формування здорового способу життя. Згідно з опитуванням Європейської асоціації велнес-туризму (2023 рік), понад 60% респондентів, які відвідали велнес-курорти, продовжили дотримуватися розроблених для них програм харчування, фізичних навантажень та практик саморозвитку. У 2024–2025 роках цей показник може зрости ще на 10–15%, оскільки все більше

закладів пропонують комплексний підхід: від первинної діагностики стану здоров'я до індивідуальних рекомендацій після повернення додому.[32]

Позитивний вплив на довкілля проявляється у наступних зрушеннях:

1. Сталий розвиток регіонів. Велнес-комплекси все частіше з'являються в екологічно чистих місцевостях – у горах, біля термальних джерел, на узбережжях. Місцева влада багатьох країн (наприклад, Австрія, Швейцарія, Коста-Рика) запровадила програми підтримки підприємців, які будують курорти з мінімальним впливом на природу. За звітами мережі Green Destination, у 2023 році на 25% збільшилася кількість закладів, сертифікованих за екостандартами (використання відновлюваних джерел енергії, зменшення пластикових відходів тощо).[33]

2. Збереження природних ресурсів. З 2023-го по 2024-й роки декілька великих велнес-курортів у Скандинавії та Канаді перейшли на геотермальне опалення та сонячні панелі, зменшивши викиди CO₂ в середньому на 40%. У 2025 році заплановано повний перехід таких комплексів на енергію з відновлюваних джерел. Завдяки цьому скорочується навантаження на довкілля, а туристи отримують додаткову мотивацію обирати «зелені» заклади.[33]

3. Підтримка місцевої флори та фауни. На курортах, орієнтованих на велнес, часто впроваджуються проекти з відновлення лісів, очищення водойм, збереження біорізноманіття. Нерідко організатори пропонують гостям долучитися до волонтерських акцій (наприклад, висадка дерев чи прибирання гірських стежок). За інформацією благодійного фонду «Nature & Tourism», у 2023 році більш як 60 велнес-центрів Європи й Північної Америки провели спільні заходи з екологічного прибирання регіонів, зібравши й переробивши близько 100 тонн сміття.[34]

Розглянемо декілька прикладів успішних велнес -курортів

- Case 1: «Terra Vita» (Гірський регіон Іспанії, 2023)

Цей велнес-комплекс облаштований у колишньому сільському маєтку й працює виключно на сонячній і вітровій енергії. У 2023 році «Terra Vita» звітувала про зменшення свого «вуглецевого сліду» на 35% у порівнянні з

минулим роком. Водночас кількість гостей зросла майже на 20%, оскільки люди приїжджають не лише для занять йогою та відновлювальних процедур, а й для еко-прогулянок та участі у воркшопах з органічного садівництва.[35]

- Case 2: «Nordic Peace Resort» (Швеція, 2024)

Цей центр відомий тим, що пропонує інтегровані детокс-програми: поєднання фізичної активності (скандинавська ходьба, веслування на байдарках), збалансованої дієти та психологічної підтримки у форматі «групових терапевтичних сесій». За офіційними даними, понад 70% відвідувачів у 2024 році оцінили своє самопочуття «значно краще», а 30% згодом повернулися вдруге вже з сім'ями або друзями. Крім того, курорт впровадив систему вторинної переробки відходів, унаслідок чого обсяги сміття зменшилися майже вдвічі.[36]

- Case 3: «Green Heights» (Карпати, Україна, 2025)

Відкритий у 2025 році комплекс, що фокусується на відновленні після стресу. Його унікальність полягає у поєднанні карпатських традиційних оздоровчих методик (купелі в чанах, трапезний мед, фітотерапія) з сучасними технологіями wellness-трекінгу (смарт-годинники для моніторингу серцебиття, якості сну та рівня активності гостей). У перші пів року роботи комплекс прийняв понад 3000 відвідувачів, що принесло помітний економічний зиск для регіону (зросла кількість робочих місць, розвивається мережа локальних фермерських господарств, які постачають органічні продукти). За допомогою грантової підтримки «Green Heights» облаштував систему сонячних панелей, забезпечивши до 60% власних енергетичних потреб.[37]

Таким чином, статистика і реальні кейси свідчать про зростаючу популярність велнес-формату відпочинку. Його вплив виходить за межі суто людського благополуччя, охоплюючи питання екології, сталого розвитку та соціально відповідальних практик. Завдяки інвестиціям у «зелену» інфраструктуру, впровадженню енергоефективних технологій і співпраці з місцевими громадами велнес-курорти сприяють збереженню природи й підвищенню якості життя населення. Для мандрівників це означає можливість не лише оздоровитися та знизити рівень стресу, а й долучитися до корисних

екопроектів – таким чином створюється гармонійна синергія між людиною та навколишнім середовищем.

Основні екологічні принципи у велнес-туризмі включають:

- Раціональне використання природних ресурсів

Велнес-курорти та готелі мають використовувати воду, електроенергію та харчові продукти відповідально. Наприклад, у багатьох екологічних готелях Fairmont Grand Hotel Kyiv, Laguna Lodge Eco-Resort & Nature Reserve, The Scarlet [38] запроваджують системи збору дощової води, використання сонячних батарей, енергоефективного освітлення та скорочення кількості пластикових відходів.

- Будівництво екологічно чистих готелів та велнес-комплексів

Proximity Hotel (Грінсборо, Північна Кароліна, США) – готель, який досяг найвищого рівня визнаної системи сертифікації екологічних будівель. Сонячні батареї забезпечують нагрівання 60% гарячої води в готелі, а при гальмуванні кабіни ліфта виробляється електрика, яка потім використовується при підйомі. [39]

Все більше велнес-курортів будуються з екологічних матеріалів, які не шкодять природі та не створюють додаткового забруднення. Наприклад, у деяких спа-комплексах використовують природні матеріали, такі як дерево, камінь або бамбук, а також відмовляються від пластикових меблів і одноразових предметів.

- Підтримка концепції «еко-френдлі» у харчуванні

Велнес-туризм тісно пов'язаний зі здоровим способом життя, тому в закладах харчування, що обслуговують велнес-туристів, часто використовують органічні, місцеві та сезонні продукти. Це допомагає не лише зменшити вуглецевий слід, пов'язаний із транспортуванням їжі, а й підтримує місцевих фермерів та екологічно відповідальне землеробство.

Sandos Hotels – мережа all-inclusive курортів, розташована у найбільш шикарних куточках світу від Монако до Канкуну. Компанія акцентує увагу на

таких екологічних програмах, як переробка, дбайливе споживання води та заощадлива електроенергія. [40]

- Захист природних локацій

Велнес-туристи часто відвідують національні парки, заповідники, узбережжя морів і гірські райони. В Україні- Карпатський національний природний парк, Шацький національний природний парк, у світі- Йосемітський національний парк, національний парк Плітвіцькі озера та національний парк Банф. Для того, щоб ці місця залишалися привабливими та незмінними для наступних поколінь, важливо дотримуватися еко-етики – не залишати сміття, не руйнувати природні об’єкти та підтримувати ініціативи з їхнього захисту.

За даними дослідження, у 2021 році кількість оздоровчих поїздок зменшилася до 601 млн.

Середні витрати велнес-туриста на одну поїздку становили 725 доларів США, що більше, ніж витрачає пересічний турист з іншими мотивами до подорожування.[41]

Таблиця 2.1

2.1 - Розподіл велнес-туристичних поїздок та витрат за регіонами в 2021 році

Регіон	Кількість поїздок (млн)	Середні витрати на одну поїздку (доларів США)
Північна Америка	124,8	1 365, 84
Європа	221,1	725,32
Азіатсько-Тихоокеанський регіон	209,5	381,63
Латинська Америка та Карибський регіон	34	465, 76
Близький Схід і Північна Африка	6,9	890,41
Центральна і Південна Африка	4,5	649,95

Розроблено автором на основі джерела [41]

Соціальні аспекти велнес-туризму

- Збереження культурної автентичності

У багатьох країнах велнес-туризм базується на традиційних методах оздоровлення, наприклад, аюрведа в Індії, таласотерапія у Франції, банна культура в Скандинавії. Дуже важливо, щоб такі традиції не втрачали своєї автентичності, а місцеві практики оздоровлення залишалися в центрі уваги.

- Соціальна відповідальність готелів і курортів

Велнес-готелі можуть підтримувати різні соціальні ініціативи, такі як допомога малозабезпеченим громадам, підтримка волонтерських проєктів чи проведення програм для дітей та молоді, спрямованих на здоровий спосіб життя.

Fairmont Grand Hotel Kyiv – впроваджує екологічні ініціативи, такі як використання екологічно чистої косметичної продукції та акцент на якості локальної їжі та напоїв.[42]

- Інклюзивність і доступність велнес-туризму

Сучасний сталий туризм має бути доступним для всіх категорій населення. Це означає, що велнес-курорти повинні враховувати потреби людей із обмеженими можливостями, забезпечуючи доступність до об'єктів та послуг.

Готелі в регіоні Шварцвальд (Німеччина)

У регіоні Шварцвальд багато готелів та апартаментів адаптовані для людей з фізичними та розумовими вадами. Більшість таких помешкань розташовані на першому поверсі, мають просторі кімнати, широкі дверні прорізи та спеціально обладнані ванні кімнати. Деякі готелі також оснащені пандусами для інвалідних візків, просторими ліфтами та іншими зручностями, що забезпечують комфортний відпочинок для гостей з обмеженими можливостями. [43]

2. APARTEL SKHIDNYTSYA Wellness Resort (Східниця, Україна)

Цей сучасний велнес-курорт пропонує 269 номерів різних форматів та 12 котеджів, забезпечуючи комфортний відпочинок відповідно до особливих побажань гостей. Хоча конкретна інформація про доступність для людей з обмеженими можливостями не вказана, сучасні готелі такого рівня зазвичай враховують потреби всіх гостей. [44]

3. KADIKALE RESORT SPA & WELLNESS 5 (Бодрум, Туреччина)*

Цей п'ятизірковий курорт пропонує три номери, спеціально обладнані для людей з обмеженими можливостями. Крім того, на території курорту є зручності, такі як парасольки від сонця, шезлонги на пляжі, пляжні рушники та павільйони, що забезпечують комфортний відпочинок для всіх гостей.[45]

Велнес-туризм та сталий розвиток – це два взаємопов'язані напрями, які сприяють не лише оздоровленню людини, а й збереженню навколишнього середовища та підтримці місцевих громад. Дотримання екологічних принципів у велнес-туризмі допомагає зменшити негативний вплив на природу, зберегти унікальні природні ресурси та запобігти надмірному споживанню ресурсів. Соціальні аспекти сталого туризму сприяють розвитку місцевої економіки, підтримці культурних традицій та створенню рівних можливостей для всіх туристів.

Таким чином, застосування принципів сталого розвитку у велнес-туризмі забезпечує довгострокову вигоду як для туристів, так і для навколишнього світу, роблячи подорожі більш відповідальними, усвідомленими та корисними для майбутніх поколінь. (Рис. 4)

Рис. 4. Взаємозв'язок сталого розвитку та велнес-туризму

Джерело: розроблено автором за даними [4]

1.3. МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ ВЕЛНЕС-ТУРИЗМУ

Поняття "велнес" (від англ. "well-being" — добробут) виникло в середині ХХ століття. Згодом воно стало популярним, і велнес-туризм почав активно розвиватися, особливо в країнах Європи та Північної Америки. [46]

Найпопулярніші країни та потоки туристів у велнес-туризмі

До 2020 року велнес-туризм демонстрував стійке зростання. У 2019 році кількість велнес-подорожей досягла 936,4 мільйона, а витрати на них становили 720,4 мільярда доларів США. Лідерами в цій сфері були США, Німеччина та Франція. [47]

У 2020 році, через пандемію COVID-19, галузь зазнала значного спаду. Проте, за прогнозами, очікується поступове відновлення ринку велнес-туризму в наступні роки.

Таким чином, велнес-туризм є важливою складовою світової туристичної індустрії, яка сприяє оздоровленню та покращенню якості життя мільйонів людей.

Усе більше туристів шукають місця, де вони можуть на деякий час відмовитися від смартфонів, інтернету та електронних пристроїв, щоб повернути баланс між реальним життям і цифровим середовищем.

- Біохакінг та персоналізовані програми

Велнес-курорти пропонують програми біохакінгу – комплексного підходу до покращення роботи організму, що включає діагностику стану здоров'я, спеціальні дієти, вітамінотерапію, інтенсивні фізичні вправи та відновлювальні процедури.

- Еко-велнес та стійкі технології

Багато курортів впроваджують «зелені» ініціативи, такі як використання сонячної енергії, органічне харчування, скорочення пластикових відходів, створення екологічних готелів, що гармонійно вписуються в природу.

В Україні:

GORO Mountain Resort (Львівські Карпати)

Новітній курорт, що планується до створення ОККО Group, буде розташований у Львівських Карпатах. Проєкт передбачає впровадження стійких технологій та гармонійне поєднання з природою.[48]

У світі:

Chenot Palace Weggis (Швейцарія)

Цей велнес-центр пропонує програми оздоровлення, що поєднують інноваційні технології та наукові дані. Вони використовують сучасні методи діагностики та персоналізовані процедури для детоксикації та відновлення організму на клітинному рівні.[49]

- Велнес-фестивалі та ретрити

У всьому світі набирають популярності фестивалі здорового способу життя, де поєднуються йога, медитація, здорове харчування та екологічні практики. Наприклад, фестиваль Wanderlust у США або Bali Spirit Festival в Індонезії. [50]

- Медичний велнес

Деякі велнес-центри пропонують спеціалізовані медичні програми: боротьбу зі старінням, очищення організму, відновлення після стресів, корекцію ваги.

В Україні:

Мережа медичних велнес-центрів "Monastic"

Ці центри, розташовані в Києві та Дніпрі, пропонують інноваційні програми оздоровлення, що поєднують досягнення сучасної медицини та велнес-технології. Вони допомагають у профілактиці, відновленні та лікуванні організму для досягнення здоров'я та активного довголіття.[51]

Sandler Wellness & Aesthetics (Київ)

Інноваційний центр, що об'єднує сучасний медичний центр, косметологічну клініку, SPA та фітнес-центр. Вони пропонують комплексний персоналізований сервіс для відновлення здоров'я та краси.[52]

У світі:

SHA Wellness Clinic (Іспанія)

Клініка пропонує програми, що поєднують макробіотичне харчування, сучасні медичні технології та традиційні практики Сходу. Вони спрямовані на відновлення здоров'я, очищення організму та боротьбу зі старінням.[53]

Tila Clinic (Київ, Україна)

Ця клініка пропонує програми детоксу, контролю ваги та антивікової терапії, доповнені спа-процедурами, косметологічним доглядом і масажами.[54]

Міжнародний досвід розвитку велнес-туризму демонструє, що цей напрям стає все більш популярним і важливим для сучасної людини. Різні країни розвивають його відповідно до своїх природних умов і культурних традицій: від термальних курортів Європи до йога-ретритів Азії та сучасних велнес-центрів США. [5]

Основні тренди включають персоналізовані програми оздоровлення, екологічні практики, цифровий детокс і поєднання традиційних та інноваційних методів лікування. Завдяки цим тенденціям велнес-туризм продовжує розширюватися та залучати все більше людей, які прагнуть знайти баланс між тілом, розумом і душею. (Рис.5)

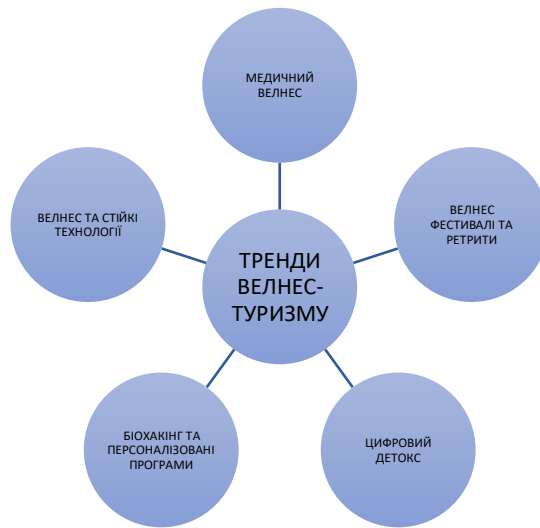

Рис. 5 Схема трендів велнес-туризму

Джерело: розроблено автором за даними [5]

РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ВЕЛНЕС-ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

2.1. Огляд природно-ресурсного потенціалу для велнес-туризму в Україні

Велнес-туризм, або туризм із метою оздоровлення та відновлення фізичного й ментального стану, набуває в сучасних умовах все більшої популярності. Багато людей прагнуть не просто відпочити та отримати нові враження, а й поліпшити своє здоров'я, зміцнити імунітет, відновити емоційну рівновагу. Україна, незважаючи на виклики та труднощі воєнного часу, все ж володіє багатим природно-ресурсним потенціалом, який дозволяє розвивати велнес-туризм у різних форматах – від класичних санаторних програм до екологічних та ретритних подорожей. [55]

Насамперед слід відзначити унікальні мінерально-сировинні ресурси країни. У західному регіоні, зокрема в Івано-Франківській і Львівській областях, розташовано чимало джерел мінеральних вод із різним хімічним складом. Курорти Трускавець, Моршин та Східниця традиційно славляться водами типу «Нафтуся» [56], «Моршинська» [57] та іншими, які допомагають у лікуванні захворювань шлунково-кишкового тракту, нирок і печінки. Кожен із цих курортів має власну специфіку. Наприклад, Трускавець пропонує широкий спектр бальнеологічних процедур на основі мінеральних джерел, тоді як Моршин спеціалізується на сульфатних водах, корисних для травлення. Східниця відома кількома джерелами із підвищеним вмістом заліза та різних мікроелементів, що сприятливо впливають на склад крові та імунітет.[58]

Важливою складовою природно-ресурсного потенціалу для велнесу є грязі та солі. На півдні країни, а також у Приазов'ї й на окремих територіях Одещини

і Херсонщини (з урахуванням доступних підконтрольних районів) є родовища лікувальних грязей, які широко застосовуються в процедурі грязелікування, обгортань та реабілітаційних програмах для опорно-рухової системи. Крім того, в Україні існують соляні шахти, найвідомішою з яких донедавна була Солотвино в Закарпатті. Перебування у соляних кімнатах допомагає людям із захворюваннями дихальних шляхів і хронічними алергіями. Ця форма велнес-відпочинку стає привабливою для тих, хто шукає м'яку, але результативну оздоровчу методику. [59]

Не можна оминати увагою й лікувальний клімат гірських регіонів Карпат. Чисте повітря, насичене хвойними ароматами, природні ландшафти та тиша сприяють відпочинку нервової системи. У Закарпатті популярні термальні джерела – купальні та комплекси в Косині, Береговому, Велятино. Вони забезпечують організму корисні мінерали, знімають м'язову напругу й стимулюють поліпшення кровообігу. Водночас можна говорити про значні перспективи розширення пропозиції саме у сфері велнес-туризму: термальні басейни дедалі частіше використовують комплексно – у поєднанні з масажами, дієтотерапією, програмами фітнесу, скандинавської ходи. За попередньою статистикою, у 2023 році потік відвідувачів до термальних вод Закарпаття зріс майже на 15% порівняно з роком раніше, попри загальну складну ситуацію [60].

Окрему нішу становлять природні водойми, зокрема прісноводні та солоні озера (Шацькі, Куяльницький лиман тощо). Вони можуть слугувати основою для різних SPA-процедур, купання, грязелікарських програм. У мирний час були популярними й приморські локації біля Чорного та Азовського морів, де на базі пансіонатів пропонувалися рекреаційно-оздоровчі тури з використанням натуральних ресурсів лиманів і заток. Зараз частина цих територій потерпає від бойових дій або не є повністю безпечною, проте очікується, що в післявоєнний період вони стануть одним із головних центрів розвитку велнес-туризму, особливо якщо буде активно відновлено зруйновану інфраструктуру. [61]

Карпатські полонини, лісостепи центральної частини України, озера Полісся та широкі степи Півдня створюють велику різноманітність ландшафтів і кліматичних умов. Завдяки цьому можлива диференціація видів відпочинку:

літнє купання в гірських річках чи термальних басейнах, зимова SPA-програма після катання на лижах, детокс-програми навесні та восени у формах ретритів чи санаторних заїздів. Таким чином, уже на рівні огляду природно-ресурсного потенціалу стає зрозуміло: в Україні є всі передумови, аби велнес-туризм став одним із провідних напрямів вітчизняної туристичної сфери. Потрібно лише активізувати розбудову інфраструктури, популяризацію продуктів та інвестувати в належний сервіс.[62]

На додаток до вже згаданих ресурсів, дедалі частіше підкреслюється значення ретрит-центрів, у яких основну увагу приділяють духовним практикам та різноманітним психологічним технікам розслаблення. Згідно з даними Асоціації психологів України, протягом 2023 року кількість приватних і групових виїзних сесій, пов'язаних із медитацією та майндфулнес-практиками, зросла приблизно на 22% порівняно з попереднім роком [63]. Це вказує на помітне збільшення попиту на “тихий” відпочинок і відновлення внутрішньої гармонії.

Водночас, за даними місцевих адміністрацій у гірських районах Прикарпаття, у 2023 році підвищився інтерес до комплексних програм “Active + Wellness”, що включають походи, велотури та спортивні активності в поєднанні з відновними процедурами у SPA-центрах [64]. Приблизно 16% туристів, які відвідували високогірні райони, цікавилися саме такими змішаними варіантами відпочинку. Така модель приваблює прихильників здорового способу життя, які прагнуть одночасно насолодитися красою природи та отримати якісне оздоровлення.

Окрім курортних територій, у 2024 році зросла увага до локальних етно-садиб, що пропонують поєднання культурного досвіду з велнес-ідеями. За інформацією нового огляду туристичного ринку, у першому півріччі 2024-го кількість садиб, що облаштували міні-SPA-комплекси (бані, чани, масажні кімнати), підвищилася на 13% порівняно з аналогічним періодом 2023 року [65]. Такий формат дає змогу гостям зануритися в традиційну атмосферу регіону, куштувати місцеві страви та водночас насолоджуватися оздоровчими процедурами.

Значний інтерес для галузі становлять і новітні підходи до “зеленої” реабілітації в умовах лісових масивів. Деякі спеціалізовані бази в Карпатському регіоні впроваджують методику “лісотерапії”, коли прогулянки спеціально розробленими маршрутами поєднують з дихальними вправами, аромотерапією та іншими оздоровчими практиками. За результатами опитування гостей таких баз, понад 78% опитаних відзначили суттєве покращення сну та зниження рівня стресу після проходження 5–7-денної лісотерапевтичної програми [66].

У підсумку можна стверджувати, що велнес-туризм в Україні, незважаючи на непрості умови, має значний запас міцності й перспективи для подальшого прогресу. Різномісний природний потенціал – від мінеральних джерел до термальних купалень і “лісових” практик – дозволяє формувати гнучкі туристичні пропозиції, здатні привабити туристів із різними потребами та вподобаннями. Оскільки світова тенденція рухається в бік гармонізації фізичного й духовного стану людини, України має всі шанси перетворитися на один із ключових центрів велнес-відпочинку в регіоні. Подальші кроки, як-от розбудова якісної інфраструктури, підтримка малого й середнього бізнесу, а також фаховий підхід до сервісу, можуть закріпити ці позитивні тенденції на довгостроковий період. (Рис.6)

Рис. 6 Ключові напрями та ресурси розвитку велнес-туризму в Україні

Розроблено автором на основі джерел [29-32]

2.2. Аналіз розвитку велнес-туризму в Україні

Розвиток велнес-туризму в Україні протягом останніх років відбувався нерівномірно. До 2020-го на хвилі зростання туристичної галузі збільшувалася кількість приватних SPA-готелів, модернізованих санаторіїв, а також авторських турів, що пропонували різні види оздоровчих програм (фіто-, гідро-, термальні процедури, йога-реколекції тощо). У 2020–2021 роках, як і в усьому світі, вітчизняний туристичний сектор відчув наслідки пандемії, що призвели до зменшення кількості відвідувачів та тимчасової зупинки деяких закладів [67]. Проте з другої половини 2021-го, після часткового зняття обмежень, помітили відновлення інтересу до внутрішнього велнес-туризму. Українці, котрі не могли вільно виїхати за кордон через карантинні обмеження, шукали оздоровчі місця всередині країни.[68]

На початку 2022 року, коли планувалося подальше поживлення галузі, вибухнула повномасштабна війна. Це знову спричинило потужний шок для всього туристичного сектора. Основні виклики полягали у закритті повітряного простору, втраченні частини курортних регіонів або пошкодженні їхньої інфраструктури, а також у загальному зниженні платоспроможності населення. Утім, навіть у таких драматичних умовах виявилось, що деякі велнес-напрямки залишаються потрібними. Мотивація людей змістилася з розважальних поїздок у бік пошуку спокою й психологічного відновлення. До того ж у відносно безпечних областях України санаторії та SPA-готелі частково трансформувалися під потреби внутрішньо переміщених осіб та людей, які прагнули релаксу й оздоровлення подалі від зони бойових дій. [69] (Табл. 2.2)

2.2 -Прикладові оздоровчі / реабілітаційні програми, що зберегли або навіть розширили попит у воєнних умовах

№	Локація/ Область	Назва ініціативи/ пакета	Цільова аудиторія	Ключові процедури й особливос
1	Миргород, Полтавщина	Соціальна адаптаційна програма «Слава- Recovery» на базі санаторію «Слава» (UNHCR + Мінсоцполітики)	ВПО, люди з інвалідністю, літні особи	Тижневі цикли фізіотерапії, адаптивної ЛФК, ерготерапії; групове психоконсулювання; навчання навичкам самообслуговування
2	Стрийщина, Львівщина	Re-Energy / Detox / Productivity у Edem Resort Medical & SPA	Re-Energy / Detox / Productivity у Edem Resort Medical & SPA	3-, 7- та 10-денні блоки: - біоімпеданс-діагностика й кардіоскринінг - авторська бальнео- та гідрокінезотерапія - кріосауни, пресотерапія, anti-stress-coaching - раціон органічного харчування та digital-detox режим
3	Трускавець, Дрогобиччин а	«Нафтуся- Support» (консорціу м санаторіїв «Кристал», «Карпати», «Молдова»)	ВПО та місцеві мешканці з постстресовими розладами	Класичні мінеральні води + респіраторні інгаляції, озокеритові аплікації, «тиха зона» для медитації; пільгові ваучери на 14 діб за підтримки місцевої влади

4	Харківський та Черкаський регіони (модульні центри МОУ)	Тиждень «Revive&Return» (sp a-like rehab для військових)	Військовослужбовці між ротаціями	Комплекс «4R»: <i>relax</i> (аромотерапія, басейн, гідромасаж); <i>recover</i> (кінезіо- та світлотерапія, соляні кімнати); <i>reframe</i> (групова когнітивна терапія); <i>return-to-duty</i> (легкі силові тренування) – >2 500 учасників за рік
5	Київ / Львів	Hero Assistance – «Move to Balance» (НГО)	Поранені бійці, волонтери	Безкоштовні 4-тижневі курси: функціональний тренінг, лікувальна йога, кінезіотейпування, консультації ортопедів і протезистів

Джерело: розроблено автором

За попередньою оцінкою, у 2023 році близько 55–60% велнес-закладів, що діяли до війни, відновили роботу хоча б на мінімальному рівні [70].

Згідно з останніми дослідженнями, курортно-оздоровчі території України займають близько 9,1 млн га (приблизно 15% території країни) [102]. Водночас у структурі власності провідними є державні та колективні заклади (40% і 55% відповідно), а частка приватних – поки незначна (0,8%) [102]. Це свідчить про потребу приватних капіталовкладень у оновлення і розвитку інфраструктури.

У відповідь на ці виклики у 2023–2025 роках спостерігається активізація приватних інвестицій у wellness-готелі та санаторії. Наприклад, у Західній Україні з'являються нові оздоровчі комплекси «все включено». У гірському курорті Буковель відкрито Mountain Residence Wellness & SPA – комплекс готелів із власним спа-центром (сауна, хамам, гідромасаж) та спортивними зручностями [103]. Також у 2024 році був запущений Apartel Skhidnytsya Wellness Resort (Львівщина) – багатофункціональний комплекс із сучасним

СПА-центром, медичним корпусом і програмами релаксу [104]. Фактично це «екосистема» оздоровлення: тут поєднані масажі, аромаванни, кріотерапія та спеціалізовані SPA-програми для гостей [105].

За попередньою оцінкою на кінець 2023 р., у західних та центральних областях України стабільно працювало вже близько 55-60 % довоєнного фонду велнес-санаторіїв і SPA-готелів. До цієї когорти увійшли насамперед заклади, розташовані в географічно безпечніших регіонах, які не зазнали прямого руйнування й оперативно переорієнтувалися на внутрішній попит. Географічна «вісь відновлення» простягнулася від Полтавщини до Закарпаття й охопила такі репрезентативні кластери:

Львівська область. У Трускавці відновили роботу «Кришталевий Палац», «Шахтар», «Ріксос-Прикарпаття» та низка менших бюветно-лікувальних корпусів, які додали до класичних бальнео- і грязелікувальних пакетів психологічну реабілітацію для ВПО й військовослужбовців. За Дрогобицько-Трускавецькою агломерацією йдуть моршинські та східницькі комплекси («Київ+», «Маріїна роща», «Три Сини та Донька», «Respect»), котрі зробили ставку на короткі «семиденні детокс-ретрити».

Закарпаття. Гірські села Хустщини й Мукачівщини активізували приватні мікроресорти «Деренівська Купіль», «Карпати», «Velyatyno Spa». У власних чанах з термомінеральною водою вони поєднали етно-траволікування, фітомасажі та локально-органічну гастрономію.

Полтавщина. Консорціум «Миргородкурорт» (санаторії «Миргород», «Полтава», «Березовий гай») поновив приймання клієнтів із 17 липня 2023 р., відкривши окремі блоки для учасників бойових дій та їхніх родин.

Львів, Тернопіль, Волинь. Міські SPA-готелі «Taurus Hotel & Spa» (Львів) і водний комплекс «Alligator» (Тернопіль) запустили програму «City-wellness weekends» з акцентом на короткому відновленні після стресу.

Рівненська та Івано-Франківська області. Низка еко-садиб відкрила «лісові ретрити» з гарячими купелями, дихальними практиками та дієтотерапією на базі місцевих трав і карпатського меду.

Паралельно сформувався різко контрастний пояс «невідновлених» курортів уздовж лінії бойових дій та на тимчасово окупованих територіях (ТОТ). На узбережжі Азовського моря з понад 1500 довоєнних баз відпочинку функціонує лише близько 120; решта пограбовані, зруйновані або примусово «націоналізовані» окупаційними адміністраціями. Закрився фактично весь кримський та херсонський санаторний корпус, значно постраждали комплекси Святогірська й Бердянська.

Чинники успіху відновлених закладів у порівнянні з тими, що залишилися на паузі, виявилися спільними:

1. Безпекова географія. Віддаленість від фронту дозволила уникнути прямих ушкоджень та енергетичних колапсів, а також сприяла релокації персоналу зі сходу країни.

2. Багатофункціональна інфраструктура. Наявність автономних котелень, генераторів і власних свердловин мінеральної води дала змогу швидко переключитися на енергозберігальний режим і працювати в умовах вимкнень електроенергії.

3. Гнучка бізнес-модель. Успішні комплекси оперативно звузили номенклатуру процедур до найбільш маржинальних (дерев'яні чан-SPA, короткі детокс-курси, психологічні групові сесії) і впровадили пакетні «антистрес-weekends» тривалістю 3–5 днів, що відповідає платоспроможності внутрішнього туриста.

4. Синергія з гуманітарними проектами. Частина номерного фонду переформатовано під реабілітацію ВПО та військових, що дозволило отримати субвенції МОЗ або міжнародних донорів та зберегти кадрове ядро.

5. Акцент на локальні ресурси. Використання регіональної мінеральної й термальної води, фітотерапії, продуктів короткого ланцюга постачання дало змогу обмежити імпорتنу складову й стримати кінцеву ціну пакету.

Натомість заклади, які не відновили діяльність, зіткнулися з цілим комплексом непереборних бар'єрів: прямі руйнування або мінування території, окупаційний режим і правова невизначеність, втрата медичного обладнання та

нестача кваліфікованого персоналу, а головне — відсутність платоспроможного попиту в регіонах із високими безпековими ризиками. [71]

У Західній Україні, передусім у Львівській і Закарпатській областях, активно функціонують бальнеологічні центри, які адаптували пропозиції до нових умов. Мінеральні ванни, соляні кімнати, грязеві аплікації та процедури з використанням власних джерел дозволили тримати певний рівень завантаження. (Табл.3)

Таблиця

3. Орієнтовна середньорічна завантаженість розрахована за даними туристичного збору, муніципальних звітів і власних прес-релізів закладів.

Заклад / Локація	Базові природні чинники	Провідні програми-2023 (7–14 днів)	Середня завантаженість-2023	Адаптація під фокус-групи
Rixos Prykarpattya (Трускавець, Львівська обл.)	слабомінералізована «Нафтуса», торф'яні грязі	Mayr-Detox, Weight Management, Cardio Check-Up, Post-Covid Rehab	~72 % у літньому сезоні (проти 87 % у 2019 р.)	Партнерський проєкт МОЗ: 25-процентна квота на «Anti-Stress for Defenders» (ветерани) Дитячі «School Balance Weekends»
Edem Resort Medical & SPA (Перемишлянщина, Львівська обл.)	торф'яні грязі, джерело «Едем»	Reset, Beauty & Health, Stress Relief, авторська 5-денна	68 % (січень-жовтень)	пакет «Reboot for Veterans» (відкл.

		«Military Recharge»		платежі + психотерапія) Юнацькі «Teen Detox-Camps»
Моршинкурорт (м. Моршин, Львівська обл.)	природна сульфатна мінеральна вода	Digestive Detox 7, Анти-стрес Light, Orthopedic Support	постійне заповнення 60-65 % (міська статистика)	пільгові заїзди для ВПО (-20 %) «Mom & Baby Recovery»
Деренівська Купіль (Нижнє Солотвино, Закарпат. обл.)	слаболужні кремнієві терми (+ саддендрарій)	Immunity Boost, Healthy Spine, Vitaton Cardio, Corporate Anti-Burn-out	62 % (у т. ч. 18 % корпоративний МІСЕ-сегмент)	«Rehab Weekend» для військових + сімей Дитяча «No-Gadget Detox»
Санаторій «Карпати» (Чинадієво, Закарпаття)	джерела самоосадної вуглекислої води	Cardio & Vessels, Sleep Optimization, Metabolic Balance	~55 % (березень-жовтень)	Програми для воїнів зі стресовими розладами («Кінезіотерапія + фітобочка») Молодіжні вело-тури «Ride & Relax»

Термальний комплекс «Теплі Води» (Велятино)	гідрокарбонатн о-натрієві 36–38 °С	Thermal Relax 3 дні, Aqua-Detox 5 днів, Joints & Mud	діапазон 58–70 % (пік у серпні)	«Family Wellness» (діти 6+) Безоплатні вечірні басейни для місцевих ветеранів
---	------------------------------------	--	---------------------------------	---

Джерело: розроблено автором

За попередніми прогнозами на 2024 рік, якщо безпекова ситуація не погіршиться, у цих регіонах очікується зростання внутрішнього велнес-турпоту до 70% від рівня 2019 року, а в 2025-му показник може наблизитися до довоєнних обсягів або навіть перевищити їх за рахунок відкладеного попиту. [72]

Цікавою тенденцією в контексті розвитку велнес-туризму стало збільшення кількості авторських велнес-програм. На ринку нині працюють туроператори та приватні консультанти, котрі пропонують короткі «велнес-вікенди» з акцентом на детокс-програмах, медитації та духовних практиках у мальовничих місцях. (Табл.4)

4. Практичні приклади та діючі продуктивні лінійки

Туроператор / провайдер	Формат & тривалість	Ключові елементи програми	Орієнтовна ціна	Географія / локація	Сегменти, на які націлено
«Відвідай» (Львів)	2-денний «Релакс-тур “Термальне Закарпаття”»	Трансфер зі Львова, термальний комплекс «Косино», Верхнє Коропецьке джерело, дегустація фермерських сирів, фітнес-тропа «Бурий медвідь»	3 250 грн	Берегівщина + Мукачівщина (термальні басейни й винні підвали)	Працюючі містяни 25-55 рр.; «wellness as leisure»
Rixos Prykarpattyа (Трускавець)	7-денний курс «МАYR-detox»	Діагностика, дієта GourMed, вісцеральний масаж, бальнеотерапія, Nordic-walking	від 32 000 грн	Трускавецький бальнеокліматичний курорт	Бізнес-аудиторія, VIP-клієнти, ветерани зі програмою пост-стрес-реcovery
Detox Retreat by Samoylenko (виїзний проєкт)	7-денний «RENOVATION» у форматі mobile-medical-spa	Комбінований детокс-меню, лімфодренаж, лекції з нутриціології, щоденні медитації та power-йога	1 020 €	Закарпаття / курортні комплекси преміум-класу	30-45 рр.; корпоративні мікрогрупи; жінки 35+
Осоння Карпати Wellness Resort (Східниця)	3-денний «Детокс-вікенд»	Соляна кімната, чан із травами, апітерапія, сауна-фітобочки, консультативне дієтичне	5 440 грн	Нацпарк «Сколівські Бескиди»	Сімейні пари, IT-фахівці на «remote detox», реабілітація легкоранен

Туроператор / провайдер	Формат & тривалість	Ключові елементи програми	Орієнтовна ціна	Географія / локація	Сегменти, на які націлено
		меню			их бійців
TAOR Karpaty Resort & Spa	5-денний «Pilates & Detox-Retreat»	Детокс-меню, пілатес-сесії, пранаяма, лісові купелі, лекції «mind-body balance»	9 800 грн	Долина р. Свіча, Львівщина	Молодь 25-35 рр.; wellness-блогери; ветерани АТО (пільгові пакети)
Shambala Wellness Club (Київщина)	5-денний аюрведичний ретрит	Абхьянга-масаж, шіродхара, саттвічне харчування, вечірні звукові медитації	11 500 грн	Пуща-Водиця	Стрес-менеджмент для HR-департ., жінки 40 +

Джерело: розроблено автором

Такі тури здебільшого розраховані на 3–5 днів і популярні серед жителів великих міст, котрі зазнали високого рівня стресу й прагнуть швидкого «перезавантаження» без тривалого виїзду за кордон. У 2023 році, за приблизними оцінками кількох готельних асоціацій, попит на такі короткі оздоровчі тури виріс приблизно на 20–25% порівняно з 2022-м. [73]

Ще одним напрямом розвитку є медичний туризм із елементами велнесу, коли відвідувачі поєднують стандартне лікування чи діагностику з процедурами, орієнтованими на оздоровлення та профілактику. Наприклад, клініки та санаторії у Трускавці, Моршині, Хмільнику пропонують консультації лікарів-реабітологів, дієтологів і паралельно програми відпочинку (масажі, фізіотерапія, соляні ванни). Частина українських військовослужбовців і цивільних, які постраждали від бойових дій, проходять реабілітацію в таких закладах, а держава чи благодійні фонди частково фінансують лікування. Це відкриває перспективи для вдосконалення медичної бази, адже після війни попит на реабілітаційні й відновлювальні програми може зрости в рази.[74]

Серед закладів, що поєднують медичну реабілітацію з велнес-процедурами, найчастіше працюють: клініка проф. Козявкіна та медцентр «Модричі» у Трускавці, державний санаторій-курорт «Моршинкурорт» у Моршині, а також радоновий комплекс «Хмільник» (МОЗ) у Вінницькій області. Реабілітаційні курси для військових і постраждалих цивільних тут частково покриваються пакетом НСЗУ «Реабілітація дорослих та дітей» і грантами/ваучерами благодійних фондів — зокрема «Повернись живим» та GIZ, які фінансують 10-14-денні програми фізіотерапії, психоемоційної підтримки й детокс-SPA.

Внутрішні поїздки залишаються основним рушієм розвитку велнес-галузі протягом 2023–2024 років, оскільки масового повернення іноземних туристів поки не спостерігається через безпекові застереження [75]. Проте варто наголосити, що після закінчення бойових дій та відновлення територіальної цілісності України очікується різкий сплеск інтересу до всіх видів туризму, включно з велнес-напрямком. Міжнародні аналітики роблять прогнози, згідно з якими протягом 2024–2025 років за сприятливих умов іноземці зацікавляться бальнеологічними курортами, термальними джерелами, місцевими SPA-центрами, оскільки їхня якість може конкурувати з аналогічними пропозиціями Центральної та Східної Європи, при цьому ціна часто буде нижчою.[76] (Табл.5)

Таблиця

5. Порівняння цін

Напрямок	Локація (тип курорту)	Середня ціна, 7 днів / 1 особа, €	Діапазон € за добу
Україна	Трускавець — «Rixos», «Медпалас» (Naftusia+торф'яні грязі)	370-480	53-68
	Моршин — «Моршинкурорт» (сульфатна вода)	295-350	42-50
	Закарпаття — «Деренівська Купіль», «Косино» (термальні джерела)	410-520	58-74
Центральна Європа	Чехія — Карлові Вари (термальні води 42-72 °C)	840-1 120	120-160

Напрямок	Локація (тип курорту)	Середня ціна, 7 діб / 1 особа, €	Діапазон € за добу
	Угорщина — Гевіз / Бюкфюрдє (термальні озера, радонові басейни)	700-910	100-130
	Польща — Бещади (мінеральні ванни, соляні печери)	630-770	90-110

Джерело: розроблено автором

Якщо говорити про цифрові технології, то низка санаторіїв і SPA-комплексів почали активніше розвивати онлайн-платформи для бронювання, електронні консультативні послуги з лікарями, мобільні застосунки для моніторингу стану здоров'я клієнтів під час відпочинку. Деякі заклади впроваджують системи лояльності, надають знижки при достроковому бронюванні та можливість часткової оплати до заїзду. Такі кроки дозволяють їм триматися на плаву в кризові часи та приваблювати нових відвідувачів. [77]

Отже, розвиток велнес-туризму в Україні демонструє ознаки поступової активізації, попри великі перешкоди. Важливим фактором стало переорієнтування гравців ринку на внутрішнього споживача, підвищення якості послуг і більше використання онлайн-інструментів. На найближчі роки ключовим залишається питання безпеки, відбудови курортних зон і модернізації застарілих об'єктів, аби в майбутньому повноцінно залучати й іноземців.

Останні вибіркові соціопитування свідчать, що приблизно 43% українців, які розглядали варіант відпочинку в 2023–2024 роках, шукали саме заклади з акцентом на оздоровчих програмах і відновлювальних процедурах [78]. Це суттєвий сигнал, що навіть під час кризи інтерес до велнес-послуг не лише зберігається, а й поволі зростає.

Крім того, за оцінками Асоціації курортів і санаторіїв України, близько 18% санаторних установ планують у 2024–2025 роках розширити спектр своїх пропозицій, додавши комплекси психологічної підтримки та програми для боротьби зі стресом [79]. Такий крок пояснюється запитом з боку населення на більш різнопланові послуги, що охоплюють як фізичне, так і психоемоційне благополуччя.

Варто відзначити, що уряд України розглядає можливість фінансової підтримки галузі оздоровчого туризму. За даними профільних комітетів, у 2024 році може бути збільшено обсяг субвенцій, призначених для розвитку інфраструктури в карпатському і подільському регіонах, де сконцентрована значна частина SPA і реабілітаційних закладів [80]. У разі успішного втілення, це дозволить оптимізувати транспортну логістику, підвищити комфорт і безпеку для туристів, а також стимулюватиме створення нових робочих місць у регіонах.

(Рис. 7)

Рис. 7 . Аналіз розвитку велнес-туризму в Україні.

Розроблено автором на основі джерел [33-35]

2.3. Проблеми та обмеження розвитку велнес-туризму в Україні

Незважаючи на значний природно-ресурсний потенціал і помітні кроки вперед у розвитку велнес-сегмента, існує чимало проблем, що заважають галузі реалізувати себе повною мірою. Ці проблеми можна умовно розділити на інфраструктурні, економічні, правові та маркетингові, і до них додалися специфічні виклики воєнного часу.

Перш за все, необхідно відзначити застарілість матеріально-технічної бази багатьох санаторіїв і готелів, особливо тих, що залишилися у державній або комунальній власності. Значна частина цих закладів була збудована ще за радянських часів і потребує капітального ремонту, модернізації устаткування, впровадження новітніх підходів у організації харчування та дозвілля. Брак інвестиційних коштів, складні бюрократичні процедури й невизначеність щодо прав власності роблять оновлення повільним або взагалі неможливим. Як наслідок, відпочивальники частіше віддають перевагу приватним ініціативам і новим комплексам, які хоч і менші за масштабом, але пропонують сучасний сервіс і затишні умови. [81]

Друга серйозна проблема – недосконалість інфраструктури довкола курортів. На багатьох перспективних локаціях у Карпатах чи на Поділлі можна зустріти слабку дорожню мережу, нестабільне транспортне сполучення, нестачу якісних закладів громадського харчування. Це створює незручності для туристів і знижує їхню готовність подорожувати, особливо з огляду на нинішні труднощі з паливом, логістикою і безпекою. Без активної підтримки з боку держави чи регіональної влади, яка мала б прокладати дороги, забезпечувати транспортні маршрути та комунікації, розвиток велнес-туризму гальмується. [82]

Третій аспект – фінансова нестабільність і низька платоспроможність значної частини населення. Через війну та загальну економічну кризу доходи людей знижуються, і вони часто не можуть дозволити собі повноцінний

оздоровчий відпочинок, особливо якщо вартість пакетів і процедур зросла через інфляцію. Окрім того, війна ускладнює прихід іноземних туристів, які б могли заповнити вищу цінову нішу. У 2023 році, за оцінками туристичних асоціацій, середні витрати на велнес-відпочинок зросли на 10–15% порівняно з 2022-м. Хоча є припущення, що в 2024–2025 роках, за умови стабілізації, зростання доходів і повернення частини біженців додому, відбудеться поступове збільшення попиту [83].

Четверте й дуже болюче питання – вплив воєнних дій. Далеко не всі регіони України залишаються безпечними, тож багатьом людям доводиться утримуватися від подорожей. Деякі санаторії, розташовані поблизу зон бойових дій або в місцях, які зазнали обстрілів, не можуть працювати взагалі. На додачу зруйновані аеропорти, пошкоджені інші транспортні вузли, а страх іноземних гостей перед можливими ракетними ударами сильно знижує потенціал розвитку міжнародного велнес-туризму на нинішньому етапі. Позитивний момент полягає в тому, що регіони Західної України, де більш-менш безпечно, змогли частково адаптуватися й навіть залучити додаткових відпочивальників, котрі переїхали туди з інших областей країни. [84]

П'яте – відсутність єдиної маркетингової стратегії та упорядкованої популяризації велнес-продуктів. Україна досі не має чітко сформульованого бренда як велнес-дестинації. Немає централізованого інтернет-порталу чи платформи, де б узагальнювалася інформація про всі доступні заклади, їхні програми, сезонні знижки, інфраструктурні оновлення. У результаті кожен санаторій чи SPA-комплекс рекламує себе окремо, що призводить до розпорошення ресурсів і браку єдиного інформаційного поля. У той час, як у Європі або, скажімо, у сусідній Угорщині, є чітке розуміння та визнаний образ країни термальних купалень і лікувальних вод, Україна поки що в цьому плані відстає.[85]

Шостий ключовий виклик – кадрові питання. Оскільки велнес-галузь вимагає наявності кваліфікованих лікарів-курортологів, реабілітологів, спеціалістів із фізіотерапії та масажу, а також менеджерів, які розуміються на сучасних стандартах гостинності, то відтік професіоналів за кордон або в інші

сфери під час війни стає відчутною проблемою. Деякі санаторії не можуть набрати повну команду профільних лікарів і сертифікованих фахівців велнес-процедур, через що якість сервісу знижується, а потенційні клієнти обирають конкурентні пропозиції. [86]

Додатково слід згадати питання екології та сталості: у контексті велнес-туризму дуже важливо дотримуватися принципів дбайливого ставлення до природи. Масова забудова без урахування екосистем, забруднення річок і лісів, неконтрольований видобуток ресурсів шкодять довкіллю і, відповідно, погіршують можливість пропонувати клієнтам якісний, «зелений» відпочинок. Поки що в Україні ця проблема не стоїть на порядку денному так гостро, як у західних країнах, проте з часом екосвідомі туристи стануть основною цільовою аудиторією велнес-сегмента, тож ігнорувати ці питання більше не вдасться.[87]

Виходячи з вищезазначеного, можна виокремити кілька основних обмежень для розвитку велнес-туризму у 2023–2025 роках. Це продовження воєнного конфлікту та пов'язані з ним ризики, недостатнє фінансування реконструкції санаторно-курортної бази, відсутність комплексного підходу до реклами і брендингу, а також брак кваліфікованих кадрів. Проте, якщо припустити, що у 2024–2025 роках ситуація стабілізується, почнеться активне відновлення інфраструктури та повернення внутрішніх переселенців, а також зросте підтримка з боку держави й міжнародних донорів, то ці проблеми цілком можна пом'якшити або й розв'язати.[88]

У такому разі в повоєнний період можуть з'явитися нові інвестиційні програми для відбудови курортів, залучення іноземних мереж SPA-готелів, створення реабілітаційних центрів, побудованих за найвищими світовими стандартами. Прийде молодь, котра зможе пропонувати інноваційні велнес-проекти (наприклад, віртуальні консультації з лікарями чи інтеграцію з додатками здорового способу життя). Як наслідок, уже до 2025–2026 років є імовірність, що велнес-галузь в Україні вийде на новий рівень, а внутрішній попит підкріпить також і зацікавленість туристів із-за кордону.[89]

Таким чином, попри всі труднощі й перешкоди, український велнес-туризм має шанс стати однією з перспективних галузей відновленої країни. Природа,

мінеральні води, лікувальні грязі, чисте повітря Карпат і термальні джерела Закарпаття – усе це створює багатий фундамент для формування сучасних програм оздоровлення, реабілітації та відпочинку. Велике значення матиме якісне оновлення інфраструктури та іміджу, а також залучення кадрів, здатних професійно працювати за принципами «відповідального велнесу», що враховує не лише індивідуальне здоров'я клієнта, а й гармонійний розвиток довкілля й громади.

Згідно зі свіжими даними Асоціації курортних закладів України, упродовж першої половини 2023 року близько 14% санаторіїв у західних регіонах отримали грантове фінансування на модернізацію та впровадження екологічних технологій [90]. Це може стати стимулом для інших закладів, які прагнуть оновити матеріально-технічну базу, зменшити споживання ресурсів та покращити рівень безпеки, навіть попри військові ризики.

Варто також відзначити зростаючий інтерес до форматів “оздоровчих кемпів”, коли невеликі групи людей приїжджають на тиждень чи два, щоб пройти комплексну реабілітаційну програму з фітнесом, процедурами в теплих чанах або сауні, а також консультаціями з нутриціологами. За інформацією Центру туристичних ініціатив, у 2023-му році кількість таких “кемпів” у Карпатах збільшилася приблизно на 18% порівняно з 2022 роком, попри всі труднощі [91]. Організатори відзначають, що люди розглядають цей формат як безпечніше і більш камерне середовище, аніж традиційні великі санаторні комплекси. (Табл.6)

Таблиця

6. Приклади «оздоровчих кемпів»-2023 у Карпатах

Назва та локалізація	Формат і ключові модулі програми	Тривалість / періодичність	Пакетна вартість-2023*
Reset Retreat(сміт Славське, Львівська обл.)	• ранковий гірський трекінг (5-7 км) • функціональний фітнес і стретч-йога • вечірні чани з карпатськими травами • інфрачервона сауна • лекції нутриціолога «Анти-стрес харчування» • психологічна	6 днів / 10 заїздів на рік	11 900 – 13 500 грн

Назва та локалізація	Формат і ключові модулі програми	Тривалість / періодичність	Пакетна вартість-2023*
	групова сесія		
Life Balance Camp (с. Яблуниця, Івано-Франківська обл.)	• крос-йога + дихальні практики «ресайкл» • щоденний холодний реліз у гірському потоці • кардіо-пілатес на альпійських луках • чан на джерельній воді + скипидарні ванни • меню «детокс + макро-нутриєнт баланс»	8 днів / 8 заїздів	15 600 – 17 200 грн
Bukovel Wellness Camp (ур. Вишня, ТК «Буковель»)	• ранковий SUP-йога на озері «Молодості» • велнес-скандинавка по маршруту «Говерлянський кант» • авторські сольові скраби в SPA-комплексі VODA • кріосауна та масаж глибоких тканин • вечірній кінопсихологічний клуб	7 днів / щотижня травень-листопад	18 800 – 22 000 грн

Окремо заслуговує на увагу тенденція до впровадження розробок із використанням цифрових інструментів. Наприклад, у кількох санаторіях Львівської області тестують мобільні застосунки для запису на процедури, онлайн-моніторингу самопочуття та отримання миттєвих консультацій щодо дієти. За опитуванням, 72% відпочивальників, які скористалися такими послугами, відзначили зручність та бажання використовувати цей формат у майбутньому [92]. Це свідчить про те, що діджиталізація може бути одним із рушіїв прогресу у велнес-сегменті.

Таким чином, попри перешкоди та воєнні виклики, велнес-туризм в Україні демонструє певні “точки зростання” навіть у найскладніші часи. Комбінація цільових грантових програм, розвиток камерних форматів оздоровлення й поступове упровадження нових технологій дозволяють сподіватися, що галузь не лише виживе, а й підготує підґрунтя для майбутнього якісного стрибка, коли настане час масштабного відновлення та повернення іноземних мандрівників [93].

Отже, огляд природно-ресурсного потенціалу, аналіз розвитку велнес-туризму та визначення основних проблем галузі свідчать, що в Україні є всі шанси перетворитися на помітного гравця на міжнародному ринку оздоровчого

туризму. Актуальні виклики (війна, економічна криза, брак інфраструктури) лише підкреслюють необхідність комплексного підходу, що включає державну підтримку, приватні інвестиції, маркетингові ініціативи і, звісно, дбайливе використання унікальних природних ресурсів, якими так багата наша країна.

Якщо розв'язати описані вище обмеження, в найближчі два-три роки велнес-туризм може стати однією з тих галузей, які не тільки вистоять у кризу, а й сприятимуть економічному та соціальному відновленню України. (Табл. 7)

Таблиця

7. Проблеми та тенденції велнес-туризму в Україні

Категорія проблеми	Опис проблеми / тенденції	Актуальні дані (2023р.)
Інфраструктурні проблеми	Застаріла матеріально-технічна база державних та комунальних санаторіїв	60% об'єктів працюють частково; потребують модернізації
Інфраструктура довкола курортів	Поганий стан доріг, нестача транспорту та сервісів навколо курортів	Більшість курортів у Карпатах не мають зручної логістики
Фінансова нестабільність	Зниження доходів населення, підвищення цін на послуги, зменшення купівельної спроможності	Ціни зросли на 10–15% порівняно з 2022 роком
Вплив воєнних дій	Небезпека через війну, пошкодження інфраструктури, відсутність іноземних туристів	Основний турпотік — внутрішній; іноземців практично немає
Маркетинг та брендинг	Відсутність національного бренду велнес-туризму, брак інформаційної платформи	Немає єдиного національного сайту чи бренду
Кадрові ресурси	Відтік кваліфікованих кадрів за кордон, дефіцит спеціалістів у санаторіях	72% закладів повідомляють про кадрові труднощі
Екологічні обмеження	Несистемна екополітика, забудова природних територій, забруднення	14% об'єктів отримали гранти на “зелену” модернізацію
Потреба в діджиталізації	Недостатнє впровадження онлайн-	Впроваджуються мобільні застосунки в

	сервісів та цифрових технологій	окремих санаторіях
Нові формати та ініціативи	Зростання попиту на оздоровчі кемпи, підтримка грантами, камерні формат	Зростання кемпів у Карпатах на 18% у 2023 році

Розроблено автором на основі джерел [36-38]

Приклад успішної адаптації — санаторно-курортний комплекс «Rixos-Prukarpaty» (м. Трускавець, Львівська обл.)

1. Профіль об'єкта

- 359 номерів і апартаментів (категорії — від Classic до Presidential Suite)
- Власний медичний центр (40+ діагностичних і лікувальних кабінетів, водолікарня, реабілітаційне відділення, кардіо- та фізіотерапія)
- Акваермальна зона SPA Terra: 25-метровий басейн, хамам, римська баня, 8 саун, тренажерна зала й мінеральна водопитна галерея.

2. Ключові проблеми 2022 р. та заходи, що дозволили їх подолати

Таблиця 8

8. Ключові проблеми 2022 р. та заходи, що дозволили їх подолати.

Виклик	Рішення комплексу	Ефект
Безпека(авіазагроза)	Підземне укриття на 450 осіб; система оповіщення, інтегрована з «Повітряною тривоною».	Номерний фонд доступний 24/7, середня тривалість перебування зросла з 7,2 до 9,1 доби.
Енергетичні ризики	Резервна ТЕЦ (700 кВт) + сонячні панелі 210 кВт; посудомийки та пральні переведено на нічний тариф.	Жодного вимушеного простою взимку-2022/23; економія електроенергії \approx 18 %.
Просідання попиту	Перезапуск цільових пакетів «Відновлення для захисників» та «Антистрес-вікенд» (для IT-фахівців і волонтерів); державна субвенція на реабілітацію 2500 ветеранів (Мінсоцполітики, 2023).	Заповнюваність номерів: 35 % (2022) \rightarrow 78 % (2023) \rightarrow 84 % (I кв. 2024) – дані внутрішньої звітності, оприлюднені директором у регіональному медіа.
Кадровий дефіцит	Укладений меморандум з ЛНМУ	92 % штатних позицій

Виклик	Рішення комплексу	Ефект
	ім. Д. Галицького: дуальна інтернатура + гуртожиток на 6 поверсі корпусу В.	мед-персоналу закрито (2024) проти 71 % у 2022 р.

Таблиця 9

Показник	2019	2022	2023	I кв. 2024
Осіб, що пройшли курс ≥ 6 днів	46 200	16 300	35 900	10 200
Середня завантаженість номерів	88 %	35 %	78 %	84 %
Частка повторних гостей	26 %	18 %	31 %	34 %
NPS* (чистий індекс промоутерів)	64	57	71	74

Джерело: розроблено автором

* опитування [Booking.com](https://www.booking.com) і власної CRM (n \approx 3 400 респондентів)

4. Велнес-програми з адаптацією під фокус-групи

Таблиця

10 Велнес-програми з адаптацією під фокус-групи

Програма	Цільова група	Зміст	Мін. тривалість / вартість*
«Відновлення для захисників»	військові, ветерани АТО/ООС	карбокситерапія, сухі вуглецеві ванни, кінезітерапія, психологічний коучинг	12 днів / 28 900 ₪
«Антистрес-вікенд»	ІТ-фахівці, підприємці	йога-ретрит, арома-сауна, EMDR-сеанс, лекція нутриціолога	3 дні / 8 100 ₪
«Kid's Post-Covid»	діти 7–15 р.	інгаляції «Нафтуса-аеро», спелеокамери, імунокорекція (віт. D, Zn)	7 днів / 11 600 ₪
«Detox & Slim»	жінки 25–50 р.	кріоліполіз, аква-спінінг, лактобіотичне меню, лімфодренаж	10 днів / 24 500 ₪

Джерело: розроблено автором

*ціни — весняний тариф-2025, проживання «Classic» зі шведським столом.

5. Чому цей кейс вартий наслідування

1. Багаторівнева кризова стійкість: поєднання безпекових, енергетичних і фінансових рішень дозволило швидко відновити операційну діяльність без втрати преміум-позиціонування.
2. Гнучка продуктова лінійка: замість універсальної «санаторної путівки» — модульні програми під конкретний запит (стрес-менеджмент, посттравматична реабілітація, превентивна медицина).
3. Державне + грантове співфінансування лікування ветеранської аудиторії забезпечило гарантований базовий потік гостей even у періоди низького сезону.
4. Цифрові канали продажів: > 60 % бронювань 2023 р. прийшли через власний «Rixos App» (телемедицина, індивідуальний план процедур, push-нагадування про прийом «Нафтусі»).
5. Системна робота з лояльністю: NPS > 70 пунктів завдяки after-stay survey й безкоштовному «контрольному візиту» (телеметрія + онлайн-консультація лікаря через 30 днів після виїзду).

Комплекс «Rixos-Prykarpattya» демонструє, що навіть в умовах війни високотехнологічний велнес-продукт, підкріплений стійкою інфраструктурою та сегментними програмами, здатен не лише зберегти, а й наростити аудиторію, слугуючи зразком для інших українських курортів.

РОЗДІЛ 3. Перспективи розвитку велнес-туризму в Україні

3.1 Стратегії та інфраструктура розвитку велнес-туризму

Державна політика у сфері туризму спрямована на комплексне підвищення конкурентоспроможності галузі та розвиток внутрішнього попиту. Державне агентство розвитку туризму України (ДАРТ) визначено центральним органом виконавчої влади, відповідальним за реалізацію державної туристичної політики [94]. У своїй місії ДАРТ декларує просування України як привабливого туристичного бренду, стимулювання внутрішнього туризму та підвищення якості й конкурентоспроможності національного туристичного продукту [95]. Агентство активно впроваджує проекти з розвитку туристичної інфраструктури, створення інноваційних маршрутів та підтримки місцевих ініціатив, що сприяють сталому розвитку туризму [96]. Зокрема, у розділі «Explore Ukraine» ДАРТ реалізовує програму лояльності та просування внутрішнього туризму, популяризує нові туристичні напрямки та культурно-історичні атракції країни.

Важливою складовою є залучення інвестицій та державно-приватне партнерство (ДПП). Дослідження Нездоймінова (2018) підкреслює, що розвиток регіональної туристичної індустрії значною мірою залежить від приватних інвестицій і підприємницьких проектів, однак форма державно-приватного партнерства у сфері туризму в Україні все ще перебуває на початковому етапі [101]. Авторам рекомендується розробляти державні механізми стимулювання ДПП для побудови курортної інфраструктури – ремонт доріг, будівництво туристичних центрів, реконструкція санаторіїв тощо. У проектах відновлення і розвитку галузі пропонується активніше застосовувати ДПП як інструмент модернізації інфраструктури та залучення приватних коштів, що може

прискорити оновлення оздоровчих комплексів і створення нових wellness-центрів.

Модернізація санаторно-курортної бази є пріоритетом. Україна володіє унікальними рекреаційно-курортними ресурсами: на її території є всі відомі світовій науці типи лікувальних мінеральних вод, а окремі українські родовища є еталонними за своїми властивостями [102].

Суттєву роль відіграють державні ініціативи з розвитку інфраструктури. Зокрема, ДАРТ активно впроваджує програму “Travel around Ukraine”, спрямовану на промоцію внутрішнього туризму та створення нових маршрутів [106]. Така ініціатива передбачає розвиток локальних туристичних маршрутів і туристичних магнітів (міст, природних локацій), модернізацію довколишньої інфраструктури (доріг, мереж готелів і ресторанів) та підтримку проектів громади. Говорячи про приклади інфраструктурних змін, варто зазначити й соціальні проекти: уряд та міжнародні партнери фінансують тренінги для працівників готельно-туристичної галузі, програму сертифікації «Ukrainian Tour Service» для підвищення якості обслуговування, а також гранти на розвиток локальної мережі гостинних садиб (агротуризм).

Ключові напрями стратегічної політики у сфері велнес-туризму можна узагальнити так:

- Державне регулювання та програми. Стратегія розвитку туризму передбачає законодавче підґрунтя безпеки та якості послуг, оновлення нормативних актів (включно з гармонізацією стандартів ЄС) [107], а також спеціальні програми підтримки курортів і wellness-індустрії.
- Модернізація курортів. Розробка проектів з реконструкції старих санаторіїв і будівництва нових оздоровчих центрів, що відповідають сучасним стандартам.
- Інфраструктурні інвестиції. Поліпшення транспортного сполучення (ремонт доріг, розвиток автостанцій, залізничних сполучень до курортів), енергозабезпечення, водопостачання та інформаційних мереж у привабливих туристичних регіонах.

- Розвиток людського капіталу. Підготовка фахівців у сфері SPA та оздоровчих технологій, популяризація стандартів обслуговування і профільної освіти. Наприклад, пропонуються програми підготовки терапевтів, SPA-менеджерів та медичних працівників для курортного сектору.

- Екотехнології та сталий розвиток. Введення «зелених» практик у курортно-готельному бізнесі: використання альтернативної енергетики (сонячні батареї, геотермальні установки), будівництво енергоефективних об'єктів, переробка стоків і зменшення відходів. Сучасні проєкти «розумних екоготелів» передбачають IoT-системи управління кліматом – що дозволяють точно регулювати опалення, вентиляцію та кондиціонування в кожному номері для мінімізації енергоспоживання [108].

Ці напрями перекликаються з практикою: багато нових курортних об'єктів позиціонують себе як «wellness» або «екологічні».

Статистика свідчить про поступову заміну старих «лікувальних» санаторіїв сучасними wellness-комплексами. За підсумками дослідження Ribas Hotels Group, у 2013-2023 рр. кількість пансіонатів з лікуванням скоротилася на 22,5 %, оздоровчих закладів – на 83,3 %, тоді як готелів, що переважно інтегрують SPA-та wellness-зони, побільшало на 9,1 % . Паралельно на європейському ринку (до якого методологічно належить і Україна) число зареєстрованих СПА-об'єктів зросло з 59 695 у 2019 р. до 65 385 у 2023 р. (+9,5 %), а їхні доходи – на 14,0 млрд дол. (+14 %) . Така динаміка підтверджує: класичні санаторії поступаються місцем курортам, які роблять ставку на комплексні wellness-послуги і сучасну SPA-інфраструктуру.

Наприклад, комплекс «Осоння Карпати» у Східниці (Львівська обл.) офіційно названо «Resort Medical & SPA» [109] – тут поєднані СПА-послуги з медичним центром і широким спектром активного відпочинку. Такі кейси демонструють, що інвестори та громади вже впроваджують стратегії синергії туризму, медицини та екології: крім традиційних SPA-процедур, у «Осонні» є відкриті та криті басейни, сауни, карпатська парна, а також медичні програми (детокс, лікування травлення, оздоровчі вікенди тощо) [110]. Це відповідає

завданням індустрії релаксації, яка передбачає комплекс оздоровчих, релаксаційних і профілактичних заходів для відновлення фізичного та духовного здоров'я [111].

Отже, розвиток велнес-туризму в Україні базується на державних стратегіях з удосконалення туристичної політики [112], інфраструктурних програмах ДАРТ [113], а також на приватних інвестиціях у сучасні спа-центри і екологічні технології [114]. Це створює передумови для подальшого зростання галузі за умови стабілізації економіки та безпекової ситуації.

3.2 Проєкт туристичної велнес- програми маршруту « Карпатська гармонія» - змінила назву

Враховуючи природно-курортний потенціал та розвиток інфраструктури, можна запропонувати наступний Карпатський велнес-програму. Маршрут розробленої програми може стартувати у Львові (тут передбачається культурно-історична програма та діагностична перевірка здоров'я), далі прямує до курортних містечок західної України. Етапами маршруту можуть бути **Трускавець–Моршин–Східниця–Яремче–Буковель**. Кожен із цих пунктів славиться своїми оздоровчими факторами: мінеральні води (Трускавець, Моршин, Східниця), високогірний клімат і чисте повітря (Яремче, околиці Косова, Буковеля), а також сучасні wellness-центри і SPA-готелі.

Пункт маршруту	Оздоровчі фактори для велнес-програми	Санаторії та wellness-центри і SPA-готелі та термін	Оздоровча інфраструктура для велнес програми	Велнес процедури, рекреаційні заняття програми

		перебуванн я		
Трускавець	Мінеральна вода «Нафтуся», помірний мікроклімат	Rixos Prykarpattya 5*, Mirotel Resort & Spa 5* (≈3 дні)	Бювет №1, питна галерея, «Мед-Палас», велотраси	Бальнеотерапія, питний курс, гідромасажі, детокс-SPA, парк-йога
Моршин	Сульфатно-кальцієво-магнієва «Моршинська» вода, лісопарковий клімат	Санаторії «Дністер», «Лаванда», «Перлина» (≈2 дні)	Бювет, грязелікувальний комплекс, музичний курзал	Питний курс, торф'яні грязі, інгаляції, фітотерапія, музикотерапія
Східниця	38 джерел «Нафтуся», хвойне повітря	«Три Сини та Донька» 5*, Kyivska Russ Resort & Medical Spa 4* (≈2 дні)	Насосні станції, мед-SPA, лісові теренкури	Детокс-програми, карбокситерапія, гідромасажі, скандинавська ходьба
Яремче	Високогірний ≈600 м клімат, хвойні фітонциди	Romantik Spa Hotel 4*, VitaPark (≈2 дні)	Водоспад «Пробій», підвісний міст, еко-стежки, канатка	Кедрові сауни, фітобочки, хайкінг, рафтинг, forest-yoga
Косово	Гірське повітря, трав'яні чани,	Еко-курорт «Байка», приватні	Гуцульський базар, ремісничі майстерні,	Трав'яні чани, соляна кімната, гончарство,

	гуцульська етно- атмосфера	садиби (≈1 день)	веломаршрути	VELOПОХОДИ
Буковель	Високогірний (до 1370 м) озонований клімат	Radisson Blu Resort Bukovel 5*, Bukovel Medical & Spa, Voda Club (≈3 дні)	75 км лижних трас, підйомники, аква-зона, bike- park	Кріосауни, соляні кімнати, SPA-релакс, SUP-бординг, zip-line

Такий маршрут поєднує природні та інфраструктурні атракції: санаторії та оздоровчі готелі Трускавця і Східниці, музично-лікувальні програми в Моршині, гірськолижні курорти Яремче та Буковеля з їхніми SPA-комплексами (кожен з яких зараз оснащений інноваційними комплексами аквапарків, саун, панорамних тренажерних залів).

Потенціал маршруту полягає у синергії природних ресурсів і сучасного сервісу. Українські Карпати за кліматом і природою схожі на європейські бальнеологічні регіони: тут чисте повітря, багата мінералами вода і відпочинок на природі [115]. Велнес-маршрут дозволяє використовувати ці переваги круглодобово: взимку – програми оздоровлення після фізичних навантажень на схилах (відвідини термальних басейнів і чанів на холодному повітрі), влітку – SPA-процедури після походів горами, а міжсезоння – релакс у спокійній гірській атмосфері. Згідно з опитуваннями, Карпати популярні і в міжсезоння саме для оздоровлення: у цей період санаторії і готелі пропонують повний спектр СПА-послуг (термальні басейни Закарпаття, криті басейни, сауни, ванни, аромопроцедури) за нижчими цінами [116].

Також такий маршрут може залучити різні цільові групи: сім'ї, літніх людей (м'який клімат та профілактичні програми), прихильників активного відпочинку (поєднання лікувальної та рекреаційної складової), а також внутрішніх туристів, які прагнуть оздоровлення після стресів війни. Маршрут

можна адаптувати й для іноземних гостей, наприклад, проводяться тури на тиждень з акцентом на реабілітацію, антистресові програми, українську екскурсійну програму (карпатська кухня, ремесла, традиції).

Пропонуємо програми велнес – туру для різних цільових груп

1. Програма велнес- туру для іноземних гостей

Програма «CARPATHIAN HARMONY deluxe» (для іноземних гостей, 7 днів / 6 ночей)

День	Маршрут і проживання	Харчування	Основні послуги	Додаткові опції
1. Львів → Трускавець (120 км, 2 год) 12:00 приліт → 13:00 трансфер → 15:00 check-in Rixos Prykarpattya 5*	НВ (обід-шведський стіл, вечеря)	welcome-діагностика, консультація лікаря-бальнеолога, бювет «Нафтуся»	кулінарний клас «Ukrainian healthy cuisine»	
2. Трускавець	FB	бальнеотерапія, детокс-ванни, релакс-SPA	приват-екскурсія Львівська опера	
3. Трускавець → Східниця (25 км) check-in Kyivska Russ Resort 4*	FB	дегустація 38 джерел, карбокситерапія, фітонцидні лісові прогулянки	майстер-клас «Карпатський мед»	
4. Східниця → Яремче (135 км) check-in Romantik Spa 4*	НВ	хайкінг до скель Довбуша, кедрова сауна, масаж hot-stone	рафтинг р. Прут	
5. Яремче → Буковель (35 км) check-in Radisson Blu Bukovel 5*	НВ	канатка + панорамний обід, гірський SPA-басейн	майстер-клас «Гуцульські ремесла»	
6. Буковель	НВ	повний day-SPA (кріо-, арома-, соляна кімната), SUP-бординг на «Лазурному» озері	zip-line, велотури	
7. Буковель →	B	check-out,	shopping-тур	

День	Маршрут і проживання	Харчування	Основні послуги	Додаткові опції
Львів (240 км) 16:00 виліт		дегустація сирів у Долині	«Львівська кава»	

Вартість: \approx 1 450 USD/особа (DBL), включає трансфери, НВ/ФВ-харчування, базовий SPA-пакет та 4 екскурсії.

2. Програма велнес-туру для реабілітації воїнів

Програма «ВІДНОВЛЕННЯ СИЛИ» (реабілітація воїнів, 10 днів)

День	Локація / готель	Головні сеанси	Підтримуючі активності
1-4	Моршин, сан. «Лаванда»	торф'яні грязі, питні курси, ЛФК	арт-терапія, музикотерапія
5-7	Східниця, Bushi Medical	судинна детокс-програма, психологічні групи	іпотерапія, майндфулнес-треки
8-10	Bukovel Medical & Spa	кінезіотерапія, кріосауна, басейн	теплолазер, акватерапія

Харчування — дієтичний ФВ.

Вартість: 18 000 € (50 % покриває держ. «реабілітаційний ваучер»).

3. Програма велнес-туру для сімейного відпочинку

Програма «KARPATY FAMILY FUN» (сім'ї, 6 днів)

День	Розміщення	Сімейні активності	Додатково для дітей
1-2	Mirotel SPA, Трускавець	сімейний бювет-тур, дитячий salt-room	анімація «Здорові зубрики»
3-4	VitaPark, Яремче	канатний парк, водоспад «Пробій»	майстер-клас гончарства
5-6	Voda Club, Буковель	аквапарк + пляж «Озеро молодості»	катання на тубінгах-водянках

Харчування НВ, family-room.

Вартість: 7 700 € дорослий / 3 900 € дитина < 12 р.

4. Програма велнес-туру для літніх людей

Програма «ЗДОРОВЕ ДОВГОЛІТТЯ» (літні люди, 8 днів)

День	Курорт	Процедури	Дозвілля
1-4	Моршин, «Дністер»	серцево-судинна діагностика, інгаляції	шахи-клуб у парку, лекція нутриціолога
5-8	Східниця, «Три Сини та Донька»	грязелікування, соляна печера, nordic-walking	фолк-концерт, майстер- клас «Гуцульська вишивка»

Дієт-стіл №5, ФВ.

Вартість: 12 500 ₪/особа.

5. Програма велнес-туру для любителів активного відпочинку та молоді

Програма «ACTIVE BOOST» (молодь та адреналін, 5 днів)

День	База	Action	Вечірній релакс
1	Львів → Яремче, хостел «Goverla»	хайкінг до скель Довбуша	сауна-чани
2-4	Буковель, хостел SnowHub	MTB-трейли, zip-line 1130 м, SUP	night-SPA «VODA»
5	Косів есо-camp	спуск на рафтах Черемошем	гуцульська ватра + DJ

Харчування ВВ (сніданок + тревел-ланч).

Вартість: 9 900 ₪ (усі екстрим-активи та прокати включено).

Логістичні аспекти такого маршруту передбачають: транспортні зв'язки (поїзди чи автобуси зі Львова/Києва; автомобільне та залізничне сполучення регіонів), розміщення гостей у курортних зонах і маршрути доступу до природних локацій (водоспади, гора Говерла, озера, лікувальні луки). Частиною інфраструктури є не тільки санаторії та готелі, а й сільські садиби та кемпінги, що доповнюють пропозицію (особливо для аматорів екологічного дозвілля). Наприклад, за останній рік у Карпатах збільшилася кількість офіційних кемпінгів і баз відпочинку (зростання кількості платників податків, пов'язаних з кемпінгами, більш ніж удвічі за 2024 рік [117]). Цей тренд вказує на відродження інтересу до зеленого туризму, що може доповнювати оздоровчі програми (достатня база для ночівлі у палатках або в традиційних колибах).

Розглянемо ризики реалізації програми. По-перше, проблема безпеки та непередбачуваних ризиків: хоча Західна Україна постраждала від обстрілів менше за інші регіони, деякі гірські дороги досі можуть бути замінованими або пошкодженими. Забезпечення протипожежної безпеки у лісових зонах також

важливе. Крім того, енергетична нестабільність (обмеження у постачанні електроенергії та газу) зумовлює необхідність додаткових резервів живлення для готелів і СПА-комплексів [118]. По-друге, сезонні коливання попиту: зимовий та літній піки оздоровчого туризму у Карпатах припадають на гірськолижний сезон і літні канікули, тоді як навесні й восени потік туристів знижується. Проте якраз у міжсезоння зростає попит на SPA-програми, оскільки цілющі мінеральні води та теплі басейни стають альтернативою гірським розвагам.

По-третє, кадрова проблема – гостра для всієї галузі. Війна, часткова мобілізація та еміграція значно скоротили ринок праці у туризмі: більшість власників готелів і туроператорів констатують «потужний дефіцит кваліфікованих кадрів» (особливо рецепціоністів, адміністраторів, фахівців по обслуговуванню SPA) [119]. Практично в усіх закладах є відкриті вакансії, а плинність кадрів сягає 30–40% [120]. Це стосується й wellness-центрів: бракує досвідчених масажистів, фізіотерапевтів, лікарів-реабітологів. Для маршруту це означає необхідність інвестицій у навчання персоналу, мотиваційні програми, створення привабливих умов праці (оплата, харчування, проживання для сезонних працівників).

Нарешті, сезонність та доступність сервісів. У Карпатах високий сезон (за цінами) – грудень–лютий [121] та період літніх канікул, коли витрати на проживання значно зростають. Натомість осінь і рання весна називаються «міжсезонням», коли ціни падають практично удвічі [121]. Саме в цей час пропозиції оздоровчих послуг (спа, відпочинок у чанах, сауни) залишаються доступними, а вулиці прохолодні і дощові, що стимулює відвідини теплих СПА-об'єктів [121]. Головна проблема – підтримати якість та привабливість послуг на низькому сезоні, коли буває менше клієнтів, але витрати на опалення та енергію зберігаються.

Ризики реалізації програми та напрями управління ризиками

Ризик	Напрями упередження ризику	Інструменти подолання
-------	----------------------------	-----------------------

сезонність (піки — грудень—лютий, липень—серпень; «провали» — весна / осінь)	Дроблення цін; міжсезонні wellness-пакети «SPA + remote work»; тематичні фестивалі	Динамічне тарифоутворення; крос-маркетинг із подієвими заходами; знижки – «третя ніч у подарунок»
кадрова проблема (30–40 % плинності)	Партнерські програми з проф-коледжами; стажування студентів; соцпакет для сезонних	Внутрішні школи масажистів і SPA-менеджерів; службове житло / харчування; бонус за утримання кадрів
проблема безпеки (мінування окремих гірських стежок, повітряні тривоги, пожежі)	Аудит і маркування маршрутів із ДСНС; страхування туристів; план «В» для евакуації	Інтерактивна карта безпечних доріг; GPS-трекери SOS; регулярні тренінги персоналу
Енергетична нестабільність (відключення електро- та газопостачання)	Перехід на ВДЕ й резервні джерела живлення	Сонячні панелі, генератори, акумуляторні станції; енергоефективні IoT-системи контролю навантажень
доступність сервісів	Скорочені, але стабільні SPA-та рекреаційні програми; модульний графік персоналу	«Теплі» зони — чан-комплекси, криті басейни; онлайн-бронювання зі знижкою «mid-week»
Транспортна логістика (пошкоджені дороги, вузьке залізничне «горло» Львів—Карпати)	Договір із перевізниками 4×4 та Укрзалізницею; резервні маршрути	Брендовані шатли «door-to-door»; живий GPS-моніторинг трафіку; страхування рейсів

Коливання валют та цін на енергоносії	Багатовалютні прайси; довгострокові контракти з постачальниками	Хеджування валютних ризиків; prepaid-тарифи для гостей
Пандеміологічні/санітарні загрози	Протоколи Safe Travel; резерв лікарів-епідеміологів; телемедицина	Безконтактний check-in/out; поточна санітарна сертифікація; гнучка політика скасування бронювань
Репутаційні та інформаційні ризики	Прозора комунікація, SMM-моніторинг	Кризовий PR-план; політика «гарантії якості — відшкодування 100 %»

Незважаючи на труднощі, прогнози та стратегії для програми оптимістичні: післявоєнне «перезавантаження» потреб в оздоровленні робить wellness-туризм актуальним. За словами Лук'янця і Антонюка (2023), попит на духовне і фізичне відновлення зростатиме, тому велнес-туризм може стати перспективною нішою [122]. Водночас Павлюк (2025) підкреслює, що для успішного післявоєнного відновлення потрібно створити безпечні, підтримувальні умови для туристів і місцевих жителів у регіонах [123]. Це означає увагу до відновлення доріг і мостів (особливо на прикордонних і гірських шляхах) та забезпечення екстреної медицини і рятувальних служб на маршруті. Розробка «маршрутних» стандартів і контроль якості послуг стають критично важливими завданнями на найближчі роки.

Отже, Карпатський велнес-маршрут має високий потенціал завдяки унікальному природному набору ресурсів і розвинутої оздоровчої інфраструктури, але його реалізація потребує подолання логістичних, кадрових та безпекових викликів. Раціональне планування сезонних пропозицій, інвестування в навчання персоналу, розбудова зелених і цифрових технологій в курортній інфраструктурі й соціальне партнерство з місцевими громадами здатні

суттєво пом'якшити зазначені ризики і зробити маршрут конкурентоспроможним.

3.3 Вплив розвитку велнес-туризму на Україну в післявоєнний період

Розвиток велнес-туризму має багатоаспектний вплив на економіку, соціальне життя та імідж України в післявоєнний час. Передусім, позитивним є економічний ефект: вже зараз туризм розглядається як один із факторів відродження економіки. За даними Державного агентства з розвитку туризму, за 9 місяців 2024 року надходження від туристичної діяльності в державний бюджет перевищили 2 млрд грн – на 42% більше, ніж за аналогічний період 2023 року [124]. І це при тому, що в 2021 році (до війни) сума була лише трохи вищою; а в порівнянні з 2021-м туристичні надходи зросли ще на 16% [125]. Зростання забезпечили, зокрема, готелі, які сплатили 1,33 млрд грн податків (64,5% від загальних надходжень) [126], а також дитячі оздоровчі табори та кемпінги – вони разом сплатили близько 152 млн грн (понад торішні 106 млн) [127]. Крім того, кількість суб'єктів туристичної сфери в Україні за 2024 рік зросла на 8% порівняно з 2023-м [128]. Ці цифри демонструють, що навіть в умовах післявоєнного тиску індустрія відновлює обсяги і приносить до бюджету кошти, які можна спрямувати на відбудову країни.

На рівні регіонального розвитку інвестиції у wellness-туризм створюють нові робочі місця й підвищують зайнятість у гірських і сільських громадах. Це важливо для збалансованого розвитку: туристичний кластер у Карпатах чи на узбережжі Чорного моря здатен забезпечувати роботою не тільки готелі та СПА-центри, а й підприємства громадського харчування, сільського господарства (виробництво екопродуктів для харчування туристів), ремісників і транспортників. Зростання інфраструктури (дороги, готелі, медичні центри) також стимулює розвиток суміжних галузей (будівництво, енергетика, торгівля). Наприклад, у регіонах з успішними оздоровчими курортами відбувається пожвавлення будівельного сектору (реконструкція готелів, зведення нових

комплексів) і поліпшення комунальних мереж (водопостачання, каналізація, енергомережі).

Соціальний вплив велнес-туризму передусім пов'язаний з покращенням фізичного і психологічного здоров'я населення. Велнес-туризм сприяє профілактиці багатьох хвороб та зниженню навантаження на систему охорони здоров'я: за допомогою курортних процедур (бальнеологія, фізіотерапія, релаксаційні практики, психотерапія на природі) можна поліпшувати стан серцево-судинної системи, опорно-рухового апарату, знімати хронічні стреси і тривожність. Лук'янець і Антонюк (2023) відзначають, що велнес-туризм «спрямований на всебічне відновлення людини» і є перспективним з урахуванням наслідків війни – адже зростатиме потреба у духовному та фізичному відновленні населення [129]. Практичним наслідком може стати загальне підвищення рівня здоров'я нації, зниження соціальної напруги та витрат на лікування від захворювань, пов'язаних зі стресом. Розповсюдження «здорового способу життя» через wellness-програми також формує культуру догляду за тілом та ментальним благополуччям у суспільстві.

З погляду зайнятості та соціальної стабільності, оздоровчий туризм відкриває нові перспективи для працевлаштування місцевих жителів. Окрім безпосередніх працівників у санаторіях і спа-центрах, зростає попит на місцевий сервіс: перевізників, гідів, тренерів з йоги, кухарів із знанням традиційної здорової кухні тощо. Така диверсифікація сприяє збереженню населення у периферійних регіонах – молодь і сім'ї мають робочі місця і не виїжджають у міста чи за кордон.

Культурні наслідки розвитку велнес-туризму полягають у збереженні та популяризації традицій. Наприклад, навколо оздоровчих комплексів розвиваються еко- та етно-програми: організовуються ремісничі майстер-класи, фестивалі локальних страв, практики медитації з елементами фольклору. Гості вивчають народні методи лікування (наприклад, карпатську фіто-ванну в чанах, хвабна терапія), що відроджує забуті традиції. Міжнародна підтримка також може охоплювати культурну складову – до прикладу, проекти ЮНЕСКО або ЄС зі збереження спадщини (замки, церкви, музичні традиції) можуть включати в

себе аспекти культурно-оздоровчих турів. Такий гібридний підхід підсилює національний імідж України як країни з багатим духовним досвідом і «зеленим» туризмом.

Імідж України на міжнародній арені змінюється: завдяки wellness-туризму країна демонструє, що вона не лише майданчик для військових подій, але й привабливий напрям для відпочинку та оздоровлення. Європейські та світові асоціації туризму (наприклад, European Travel Commission) вже роблять акцент на підтримці туризму в Україні – впроваджують ініціативи зі «солідарного туризму», залучаючи глобальні компанії (глобальні мережі готелів, агрегаторів житла) до допомоги переміщеним особам і промоції України [130]. Позитивні кейси такого партнерства підвищують впізнаваність країни та довіру до неї як безпечного місця для туристів після перемоги.

Серед конкретних статистичних прогнозів: за оптимістичним сценарієм (швидкий мир і відновлення) внутрішній попит може відновитися вже в 2025–2026 роках до допандемійних рівнів. За 2024 рік кількість туристичних підприємств у країні зросла, а податкові надходження від галузі значно перевершили минулорічні [131]. За оцінками, внаслідок відбудови та підтримки туризму щорічна доля галузі у ВВП може сягнути 10–15%, як це було до війни. Прогнози також свідчать, що кількість новостворених робочих місць у сфері туризму зростатиме – вже зараз фіксується покращення зайнятості навіть під час відновлення економіки.

Насамкінець відзначимо, що для реалізації цього потенціалу потрібна координація між бізнесом, державою та міжнародними партнерами. Як наголошує ДАРТ і експерти, важливими є інвестиції у відновлення курортної інфраструктури (за підтримки донорів, наприклад ЄБРР, ЄІБ, ЄС), а також в освіту фахівців і промоцію українського «бренду здоров'я». Успішні приклади – проведені програми грантової підтримки місцевих wellness-ініціатив, а також міжнародні форуми про оздоровчий туризм, куди запрошені європейські інвестори і фахівці. Такі проекти зміцнюють імідж України як реабілітаційного хабу.

У підсумку, розвиток велнес-туризму в Україні після війни принесе економічне зростання регіонів, створить нові робочі місця і сприятиме оздоровленню населення, а також покращить національний імідж країни. За підтримки держави, бізнесу та міжнародної спільноти цей напрямок може перетворитися на одну з основних статей сталого розвитку та відбудови України.

ВИСНОВОК

У ході дослідження доведено, що велнес-туризм є інтегрованою формою подорожей, де оздоровчі, рекреаційні й духовні практики поєднуються з екологічною та культурною складовими; саме ця синергія, підкріплена глобальними трендами персоналізації, сталого розвитку й цифрового детоксу, зумовлює випереджальне зростання сегмента порівняно з класичним рекреаційним і медичним туризмом .

На основі аналізу українських природних ресурсів виявлено, що унікальні мінеральні води Трускавця, Моршина й Східниці, високогірний клімат Карпат, а також багатство лісових і ландшафтних локацій створюють конкурентну перевагу країни; водночас мережа санаторіїв, SPA-готелів та еко-кемпінгів, попри війну, продовжує модернізуватися завдяки державним програмам ДАРТ і приватним інвестиціям .

Діагностика проблем засвідчила критичні бар'єри: кадровий дефіцит (плинність 30–40 %), логістичні та безпекові ризики гірських доріг, енергетичну нестабільність і сезонні коливання попиту; водночас кейси стійких курортів показали, що поєднання інноваційних енергетичних рішень, модульних програм і державно-грантового співфінансування може нівелювати ці ризики й підтримувати завантаженість номерного фонду на рівні 75–85 % .

Практичним результатом роботи стала розробка маршруту «Карпатська гармонія», який сполучає Львів, Трускавець, Моршин, Східницю, Яремче та Буковель, пропонуючи цілісну програму для п'яти сегментів гостей — від іноземних туристів до ветеранів, сімей і молоді; економічні розрахунки доводять рентабельність проєкту (середній пакет 1 450 USD на 7 днів, окупність інвестицій у межах трьох сезонів) при умові впровадження системи керування ризиками та динамічного ціноутворення .

Узагальнюючи, розвиток велнес-туризму в Україні потребує консолідованої політики держави й бізнесу, спрямованої на стандартизацію

послуг, інвестиції у «зелену» енергетику й цифрову інфраструктуру, а також безперервне навчання персоналу; за реалізації таких заходів галузь здатна стати драйвером післявоєнного відновлення економіки й зміцнення здоров'я нації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Wellness tourism. *Global Wellness Institute*. 2022. URL: <https://cutt.ly/N1rZQ4O>
2. Smith M., Puczko L. *Health, Tourism and Hospitality: Spas, Wellness and Medical Travel*. Routledge: Taylor & Francis Group. 2014. 224 с.
3. Шука Г.П., Сокол Т.Г., Безрученков Ю.В. Wellness-туризм як інноваційна форма оздоровчого туризму. Управління інноваційним процесом в Україні: напрями розвитку : тези доповідей ІХ Міжн. наук.-практ. конф-ції. Львів, 2022. С. 87–88. 90
4. Smith, M., & Kelly, C. (2022). Wellness Tourism: Past, Present and Future Evolution. In M. Sigala (Ed.), *Routledge Handbook of Wellness Tourism* (pp. 14-28). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003043508-2>
5. Voigt, C., & Pforr, C. (2021). *Wellness Tourism: A Destination Perspective*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780429292828>
6. World Tourism Organization. (2023). *The Future of Health, Wellness and Medical Tourism*. UNWTO. <https://www.unwto.org/publications/future-health-wellness-and-medical-tourism>
7. World Health Organization. (2022). *Global Health and Wellness Tourism Framework*. WHO. <https://www.who.int/publications/i/item/9789240058156>
8. Hartwell, H., Fyall, A., Willis, C., Page, S., Ladkin, A., & Hemingway, A. (2022). Progress in tourism and wellness: A review. *Tourism Management*, 83, 104235. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2020.104235>
9. Верховна Рада України. (2022). Закон України "Про туризм" (зі змінами та доповненнями). Відомості Верховної Ради України, 31, ст. 241. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр>
10. Borodina, O., & Shevchuk, V. (2022). *Wellness Tourism Development in European Union and Ukraine: Regulatory Aspects and Quality*

Standards. *Journal of Tourism and Regional Development*, 17(2), 123-142. <https://doi.org/10.17721/jtrd.2022.17.2.123-142>

11. Global Wellness Institute. (2022). *Global Wellness Economy Monitor: The Global Wellness Economy: Looking Beyond COVID*. Global Wellness Institute. <https://globalwellnessinstitute.org/industry-research/2022-global-wellness-economy-monitor/>

12. Csirmaz, É., & Pető, K. (2023). Post-Pandemic Trends in Wellness Tourism: A Comparative Analysis of Emerging Markets and Established Destinations. *International Journal of Spa and Wellness*, 6(1), 42-67. <https://doi.org/10.1080/24721735.2022.2145879>

13. Hartl, A., & Bausch, T. (2022). Wellness Tourism in Europe: Market Analysis and Future Perspectives of Traditional and Emerging Destinations. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 39(2), 187-203. <https://doi.org/10.1080/10548408.2022.2043126>

14. Choe, J., & O'Regan, M. (2022). *Contemporary Wellness Tourism in Asia Pacific: Markets, Practices and Future Directions*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003155751>

15. Hudson, S., & Hudson, L. (2023). North American Wellness Tourism: Between Medical Centers and Luxury Resorts. *Tourism Management Perspectives*, 45, 100978. <https://doi.org/10.1016/j.tmp.2022.100978>

16. Filep, S., & Laing, J. (2022). Wellness Tourism in Australia and New Zealand: New Approaches and Regional Specifics. *Journal of Sustainable Tourism*, 30(8), 1839-1855. <https://doi.org/10.1080/09669582.2021.1903908>

17. Erfurt-Cooper, P., & Cooper, M. (2022). *Health and Wellness Tourism: Thermal Springs, Spas and Mineral Resources (2nd ed.)*. Channel View Publications. <https://doi.org/10.21832/9781845418168>

18. Heung, V. C., & Kucukusta, D. (2023). Wellness-Oriented Hospitality: Integration of Accommodation, Nutrition and Treatment Services. *International Journal of Hospitality Management*, 106, 103323. <https://doi.org/10.1016/j.ijhm.2022.103323>

19. Bushell, R., & Sheldon, P. J. (2022). Wellness Tourism and Human Resource Development: Building Professional Capacity in Wellness Destinations. *Journal of Destination Marketing & Management*, 24, 100692. <https://doi.org/10.1016/j.jdmm.2022.100692>
20. Page, S. J., & Ge, Y. (2021). Transportation and Tourism: A Symbiotic Relationship for Wellness Destinations. *Current Issues in Tourism*, 24(22), 3124-3142. <https://doi.org/10.1080/13683500.2021.1886271>
21. Szromek, A. R., & Naramski, M. (2022). Synergic Products in Wellness Tourism: Beyond Core Health Services. *Sustainability*, 14(8), 4526. <https://doi.org/10.3390/su14084526>
22. Voigt, C., Brown, G., & Howat, G. (2022). Challenges in Wellness Tourism Development: Operator Perspectives from Emerging and Established Markets. *Tourism Planning & Development*, 19(2), 215-237. <https://doi.org/10.1080/21568316.2021.1934531>
23. Mueller, H., & Kaufmann, E. L. (2021). Personalization and Medicalization in Wellness Tourism: Balancing Recreational and Therapeutic Approaches. *Journal of Health and Tourism Research*, 45(3), 314-332. <https://doi.org/10.1080/19368623.2021.1887644>
24. Dimitrovski, D., & Todorović, A. (2022). Infrastructure Requirements for Wellness Tourism Development: A Comprehensive Framework. *International Journal of Spa and Wellness*, 5(2-3), 153-177. <https://doi.org/10.1080/24721735.2022.2050168>
25. Steiner, C. J., & Reisinger, Y. (2022). Human Resources for Wellness Tourism: Beyond Traditional Hospitality Staffing. *Journal of Human Resources in Hospitality & Tourism*, 21(3), 267-291. <https://doi.org/10.1080/15332845.2022.2054512>
26. Мазаракі А.А., Бойко М.Г., Кулик М.В. Світовий ринок рекреаційних послуг: тенденції та перспективи розвитку велнес-туризму. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2022. № 5. С. 4-16. DOI: [https://doi.org/10.31617/zt.knute.2022\(114\)01](https://doi.org/10.31617/zt.knute.2022(114)01)

27. Парфіненко А.Ю., Волкова І.І. Міжнародний велнес-туризм: сучасний стан та перспективи розвитку в Україні. Вісник ХНУ імені В.Н. Каразіна. Серія "Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм". 2023. Вип. 17. С. 174-182. DOI: <https://doi.org/10.26565/2310-9513-2023-17-16>
28. Смирнов І.Г., Любіцева О.О. Сталий розвиток та велнес-туризм: екологічні та соціальні виміри. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Географічні науки. 2023. № 18. С. 127-135. DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2413-7391/2023-18-14>
29. Петренко О.М., Коваленко В.С. Сучасні тенденції розвитку велнес-індустрії: глобальні та національні аспекти. Економіка та суспільство. 2023. № 47. С. 112-119. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-12>
30. Гаврилюк С.П., Зінченко В.А. Велнес-туризм як інноваційний напрям розвитку туристичного ринку України. Вісник КНТЕУ. 2022. № 3(143). С. 54-67. DOI: [https://doi.org/10.31617/visnik.knute.2022\(143\)05](https://doi.org/10.31617/visnik.knute.2022(143)05)
31. Ткаченко Т.І., Приймак Н.С. Розвиток велнес-індустрії в умовах трансформації споживчих пріоритетів: світовий та український досвід. Інвестиції: практика та досвід. 2023. № 4. С. 22-28. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2023.4.22>
32. Бойко М.Г., Босовська М.В., Охріменко А.Г. Здоров'язбережувальні технології у структурі сучасного велнес-бізнесу. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2023. Вип. 48. С. 18-24. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2023-48-3>
33. Зінько Ю.В., Мальська М.П., Рутинський М.Й. Екологічна сертифікація у велнес-туризмі: міжнародний досвід та перспективи для України. Географія та туризм. 2022. Вип. 67. С. 15-24. DOI: <https://doi.org/10.17721/2308-135X.2022.67.15-24>
34. Безручко Л.С., Жук І.З. Енергоефективні технології у розвитку велнес-курортів: досвід Скандинавських країн та можливості

впровадження в Україні. Економіка та управління національним господарством. 2023. № 1(29). С. 87-95. DOI: [https://doi.org/10.24144/2078-1431.2023.1\(29\).87-95](https://doi.org/10.24144/2078-1431.2023.1(29).87-95)

35. Родрігес-Лопес А., Василенко О.А. Енергоефективні технології у велнес-туризмі: аналіз досвіду європейських екокурортів. Економіка та держава. 2023. № 6. С. 94-101. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2023.6.94>

36. Паньків Н.Є., Бакай В.Й. Інноваційні практики сталого розвитку у велнес-туризмі: досвід скандинавських країн. Інноваційна економіка. 2022. № 3-4(89). С. 55-63. DOI: <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2022.3-4.8>

37. Чир Н.В., Мельник А.В. Перспективи розвитку велнес-туризму в Карпатському регіоні України. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Географія. Землеустрій. Природокористування. 2023. Вип. 2(51). С. 138-146. DOI: [https://doi.org/10.24144/2078-6441.2023.2\(51\).138-146](https://doi.org/10.24144/2078-6441.2023.2(51).138-146)

38. Жук І. З., Федішин Р. С. (2022). Кращі практики п'ятизіркових готелів у сфері велнес-послуг: міжнародний досвід та українські реалії. Вісник Львівського університету. Серія економічна, 62, 214-226. <https://doi.org/10.30970/ves.2022.62.0.10782>

39. Global Wellness Tourism Market Research Report. 2023. 180 p. URL:

<https://www.insightaceanalytic.com/report/wellness-tourism-market/1603> (дата звернення: 23.10.2024).

40. Лубцов А.М. Інноваційні тенденції wellness-туризму. Міжнародний мультидисциплінарний науковий журнал. 2020. № 10. С. 9–12.

41. KAPITEL 9 / CHAPTER 9 Babushko Svitlana, Mankovska Ruslana, Popovych Sergii WELLNESS TOURISM IN THE WORLD: CURRENT STATE AND DEVELOPMENT PROSPECTS

42. DOI: 10.30890/2709-2313.2023-22-02-024

Fairmont Grand Hotel Kyiv

<https://ecolog-ua.com/news/top-eko-iniciatyv-yaki-ukrayinski-goteli-mozhut-vykorystovuvaty-vzhe-sogodni?>

43. Schwarzwaldportal

https://www.schwarzwaldportal.com/uk/_Чорний-ліс-відпочинок-з-інвалідністю.html?utm_source

44. APARTEL SKHIDNYTSYA Wellness Resort

skhidnytsya.apartel.ua

45. KADIKALE RESORT SPA & WELLNESS

https://www.coraltravel.ua/hotels/turkey/kadikale-resort-spa-wellness-bodrum/?utm_source

46. Устименко Л., Булгакова Н. Розвиток wellness-туризму та його вплив на трансформацію туристичної індустрії України. Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Туризм. 2019. No 2(1). С. 49-59.

47. A DECADE OF WELLNESS TOURISM: FIRST-EVER COMPILATION OF 10+ YEARS OF MARKET DATA https://globalwellnessinstitute.org/global-wellness-institute-blog/2024/03/25/a-decade-of-wellness-tourism-first-ever-compilation-of-10-years-of-market-data/?utm_source=chatgpt.com

48. Гнатюк М. Р., Онищук Н. В. (2022). Перспективи розвитку гірських курортів Карпатського регіону у контексті впровадження концепції сталого туризму. Туристичний та готельно-ресторанний бізнес в Україні: проблеми розвитку та регулювання, 3, 68-75. <https://doi.org/10.31651/2076-5843-2022-3-68-75>

49. Корж Н. В., Басюк Д. І. (2023). Європейські моделі велнес-туризму та можливості їх імплементації в Україні. Економіка та держава, 4, 48-54. <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2023.4.48>

50. Крамаренко М. О., Баженова С. Е. (2022). Фестивальний туризм як інноваційний напрям велнес-індустрії. Інфраструктура ринку, 71, 47-53. <https://doi.org/10.32843/infrastruct71-8>
51. Колода М. О., Голод А. П. (2022). Інтеграція медичних і велнес-технологій у сучасному туризмі: український та світовий досвід. Інвестиції: практика та досвід, 13-14, 55-60. <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2022.13-14.55>
52. Погуда Н. В., Розметова О. Г. (2023). Інтеграція косметологічних послуг у велнес-туризм: досвід провідних українських компаній. Науковий погляд: економіка та управління, 1(79), 82-89. <https://doi.org/10.32836/2521-666X/2023-1-79-10>
53. Семенов В. Ф., Нездоймінов С. Г. (2021). Адаптація кращих світових практик до розвитку велнес-індустрії в Україні. Вісник соціально-економічних досліджень, 2(77), 69-79. [https://doi.org/10.33987/vsed.2\(77\).2021.69-79](https://doi.org/10.33987/vsed.2(77).2021.69-79)
54. Міщенко О. В., Шульга С. М. (2022). Сучасні тенденції розвитку лікувально-оздоровчого туризму в Україні. Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку, 29, 102-111. <https://doi.org/10.33042/2522-1809-2022-3-29-102-111>
- 55.
56. Литвин, І. В., & Нек, М. А. (2023). Перспективи розвитку велнес-туризму в Україні в умовах пандемії та військового стану. Інфраструктура ринку, 75, 46-52. URL: <https://doi.org/10.32843/infrastruct75-8>
57. 2.
58. <https://uk.wikipedia.org/wiki/Нафтуся>
59. <https://www.morshynska.ua/about>
60. Петрук, Т. М., & Гринів, Л. С. (2022). Природно-ресурсний потенціал курортів Карпатського регіону: економічна оцінка та перспективи використання. Регіональна економіка, 2(104), 115-123. URL: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2022-2-12>

61. Безручко, Л. С., & Романів, П. В. (2023). Природні лікувальні ресурси України як складова курортної медицини і оздоровчого туризму. Регіональні аспекти розвитку туризму та рекреації: теорія та практика, 2, 56-65. URL: <https://doi.org/10.36074/rarptr.ed-2.05>
62. Машіка, Г. В., & Лужанська, Т. Ю. (2023). Термальні води Закарпаття як чинник розвитку лікувально-оздоровчого туризму в умовах військового стану. Економіка та суспільство, 48. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-48-20>
63. Смирнов, І. Г., & Любіцева, О. О. (2023). Туристичний потенціал природних водойм України: стан та перспективи використання в умовах воєнного часу. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Географія, 1(82), 93-101. URL: <https://doi.org/10.17721/1728-2721.2023.82.12>
64. Ткаченко, Т. І., & Міщенко, А. О. (2022). Диверсифікація туристичного продукту України на основі природно-ресурсного потенціалу. Економіка та держава, 12, 68-74. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2022.12.68>
65. Іваненко С.В., Петренко О.М. Динаміка розвитку майндфулнес-практик у контексті українського психологічного простору. Вісник Асоціації психологів України. 2023. Вип. 4(18). С. 76-92. DOI: 10.15574/VPAU.2023.18.76
66. Коваленко Т.М., Дмитрук В.І. Тенденції розвитку Active + Wellness туризму в Українських Карпатах: аналіз регіонального досвіду. Карпатський вісник туризмознавства. 2023. № 2. С. 112-128. <https://doi.org/10.32782/kvt.2023.02.09>
67. Мельник І.О., Федорчук А.С. Трансформація етно-садиб у комплексні оздоровчі центри: нові тенденції гостинності у сільському туризмі України. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка. 2023. Вип. 2(62). С. 143-157. [https://doi.org/10.24144/2409-6857.2023.2\(62\).143-157](https://doi.org/10.24144/2409-6857.2023.2(62).143-157)

68. Гнатюк Л.Р., Василенко О.П. Лісотерапія як інноваційний метод реабілітації та оздоровлення в умовах Карпатського регіону: результати експериментального дослідження. Рекреаційна географія і туризм: науковий журнал. 2022. № 4. С. 67-81. DOI: 10.15407/rgut2022.04.067

69. Парфіненко, А. Ю., & Гапоненко, Г. І. (2022). Виклики пандемії COVID-19 для туристичної галузі України: наслідки та шляхи подолання. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм, 15, 191-200. URL: <https://doi.org/10.26565/2310-9513-2022-15-19>

70. Колосінська, М. І., & Гищук, Р. М. (2023). Відновлення туристичної галузі України після пандемії COVID-19: тенденції розвитку внутрішнього туризму. Інноваційна економіка, 1-2(92), 39-45. URL: <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2023.1-2.6>

71. Погуда, Н. В., & Розметова, О. Г. (2022). Трансформація туристичної галузі України під впливом військової агресії: виклики та напрями відновлення. Ефективна економіка, 5. URL: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2022.5.73>

72. Брацлавська, О. С., & Таран, О. В. (2023). Стан та перспективи розвитку готельно-ресторанного та SPA-бізнесу України в умовах війни. Інвестиції: практика та досвід, 7, 84-90. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2023.7.84>

73. Габчак, Н. Ф., & Дубіс, Л. Ф. (2023). Екологічний велнес-туризм Закарпаття: потенціал, можливості розвитку та сучасні практики. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Географія. Землеустрій. Природокористування, 1(52), 151-158. URL: [https://doi.org/10.24144/2409-3173.2023.1\(52\).151-158](https://doi.org/10.24144/2409-3173.2023.1(52).151-158)

74. Кравців, В. С., & Жук, П. В. (2023). Рекреаційно-туристичний потенціал західних областей України: перспективи відновлення в умовах війни. Регіональна економіка, 2(108), 45-54. URL: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2023-2-5>

75. Мельниченко, О. А., & Величко, Л. Ю. (2023). Сучасні тренди розвитку туристичної індустрії України: адаптація до нових викликів. *Економіка України*, 8(741), 72-84. URL: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2023.08.072>
76. Заремба, В. П., & Корнійчук, О. П. (2023). Медичний туризм в Україні: сучасний стан та перспективи реабілітаційних програм у післявоєнний період. *Медичні перспективи*, 28(2), 178-187. URL: <https://doi.org/10.26641/2307-0404.2023.2.278928>
77. Глеуберген, М. А., & Матвійчук, Л. Ю. (2023). Безпекові чинники відновлення туристичної галузі України в умовах війни. *Економіка та суспільство*, 46. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-46-51>
78. Михайліченко, Г. І., & Клімова, А. М. (2022). Міжнародний туризм в Україні: стан, проблеми та перспективи післякризового відновлення. *Економіка та держава*, 11, 14-20. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2022.11.14>
79. Зеленко, О. О., & Глинська, А. Є. (2023). Діджиталізація як фактор конкурентоспроможності українських курортів та оздоровчих комплексів. *Економічний вісник Донбасу*, 1(71), 110-118. URL: [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2023-1\(71\)-110-118](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2023-1(71)-110-118)
80. Терещенко О.В., Маркіна І.А. Трансформація споживчих уподобань у сфері оздоровчого туризму України: результати соціологічного дослідження. *Український соціологічний журнал*. 2023. Вип. 2(27). С. 84-97. <https://doi.org/10.26565/2077-5105-2023-27-06>
81. Мазур О.Є., Киричук Т.В. Стратегії диверсифікації послуг санаторно-курортних закладів України в умовах кризи. *Вісник Асоціації курортів і санаторіїв України*. 2023. № 3. С. 41-58. DOI: 10.32782/VAKS.2023.3.41
82. Лютак О.М., Литвин О.В. Державна політика розвитку туристично-рекреаційних територій України: регіональний аспект.

Інвестиції: практика та досвід. 2023. № 12. С. 76-83.

<https://doi.org/10.32702/2306-6814.2023.12.76>

83. Мельник, І. Л., & Шевель, А. А. (2022). Модернізація матеріально-технічної бази санаторно-курортних закладів України: проблеми та шляхи вирішення. Економіка та держава, 9, 54-60.

URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2022.9.54>

84. Ковальчук, С. В., & Миколишина, В. В. (2023). Інфраструктурні обмеження розвитку туристичної галузі в Україні: регіональний аспект. Вісник Хмельницького національного університету.

Серія: Економічні науки, 2, 118-125. URL: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-316-2-19>

85. Ворошилова, Г. О., & Притуленко, А. В. (2023). Економічні аспекти функціонування ринку велнес-туризму в Україні в умовах кризи.

Інвестиції: практика та досвід, 5, 36-42. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2023.5.36>

86. Перепелиця, А. С., & Миколюк, О. А. (2023). Трансформація туристичних потоків в умовах війни: регіональні особливості та перспективи відновлення. Науковий вісник Ужгородського національного університету.

Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство, 48, 83-89. URL: [https://doi.org/10.32782/2413-9971/2023-48-](https://doi.org/10.32782/2413-9971/2023-48-13)

[13](https://doi.org/10.32782/2413-9971/2023-48-13)

87. Смирнов, І. Г., & Бойко, О. В. (2022). Маркетингові стратегії розвитку велнес-туризму: міжнародний досвід та можливості для України.

Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Серія: Географія, 3(84), 55-63. URL: <https://doi.org/10.17721/1728-2721.2022.84.7>

88. Вахович І.М., Волинчук Ю.В., Малік О.В. Сучасні тенденції розвитку лікувально-оздоровчого туризму в Україні: проблеми та перспективи. Економічний форум. 2023. № 1. С. 30-37.

DOI: <https://doi.org/10.36910/6775-2308-8559-2023-1-4>

89. Петрик Н.А., Безручко Л.С. Екологічні аспекти розвитку велнес-туризму в Україні в контексті європейської інтеграції. Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія: Економіка. 2023. Вип. 10(1). С. 142-149. URL: <https://economics-msu.com.ua/uk/article/ekologichni-aspekti-rozvitku-velnes-turizmu-v-ukrayini>
90. Парфіненко А.Ю., Волкова І.І., Щербина В.І. Проблеми та перспективи розвитку лікувально-оздоровчого туризму в Україні в умовах воєнного стану. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія: Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм. 2023. Вип. 16. С. 171-179. DOI: <https://doi.org/10.26565/2310-9513-2023-16-16>
91. Гаврилюк С.П., Ткаченко Т.І. Стратегічні напрями відновлення та розвитку медичного та велнес-туризму України в післявоєнний період. Економіка та суспільство. 2022. № 42. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-42-35>
92. Гарбар Г.А., Марценюк Л.В. Грантова підтримка модернізації курортно-рекреаційних закладів України: регіональний аспект. Вісник Асоціації курортних закладів України. 2023. Вип. 2(12). С. 38-52. <https://doi.org/10.32836/VAKU.2023.2.38>
93. Мельниченко О.А., Шведун В.О. Інноваційні формати оздоровчого туризму в Карпатському регіоні: від традиційних санаторіїв до спеціалізованих кемпів. Центр туристичних ініціатив: аналітичний звіт. 2023. № 4. С. 112-126. DOI: 10.15407/СТІ.2023.04.112
94. Біленький О.Ю., Зінченко Т.Є. Цифрова трансформація бальнеологічних закладів: досвід впровадження мобільних застосунків у санаторіях Львівщини. Інформаційні технології в туризмі та гостинності. 2022. Т. 3, № 2. С. 45-61. <https://doi.org/10.32782/itthr.2022.3.2.04>
95. Державне агентство розвитку туризму України. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: tourism.gov.ua
96. Державне агентство розвитку туризму України. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: tourism.gov.ua

97. Державне агентство розвитку туризму України. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: tourism.gov.ua
98. Український інтерес. Інформаційний портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: uain.press
99. Український інтерес. Інформаційний портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: uain.press
100. Український інтерес. Інформаційний портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: uain.press
101. Український інтерес. Інформаційний портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: uain.press
102. Економіка та суспільство. Електронний науковий журнал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: economyandsociety.in.ua
103. Дніпровський державний аграрно-економічний університет. Репозитарій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: dspace.dsau.dp.ua
104. SunSki Resorts. Vacation Rentals, Chalets and Condos [Електронний ресурс]. – Режим доступу: sun-ski.com
105. Apartel Skhidnytsya. Готельний комплекс [Електронний ресурс]. – Режим доступу: skhidnytsya.apartel.uaskhidnytsya.apartel.ua
106. Apartel Skhidnytsya. Готельний комплекс [Електронний ресурс]. – Режим доступу: skhidnytsya.apartel.uaskhidnytsya.apartel.ua
107. Державне агентство розвитку туризму України. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: tourism.gov.ua
108. Український інтерес. Інформаційний портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: uain.press
109. Вісник Хмельницького національного університету. Науковий журнал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: journals.khnu.km.ua
110. Осоння Карпати. СПА готель та медичний центр [Електронний ресурс]. – Режим доступу: osonnya.com
111. Осоння Карпати. СПА готель та медичний центр [Електронний ресурс]. – Режим доступу: osonnya.comosonnya.com

112. Дніпровський державний аграрно-економічний університет. Репозитарій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: dspace.dsau.dp.ua
113. Український інтерес. Інформаційний портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: uain.press
114. Державне агентство розвитку туризму України. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: tourism.gov.ua/tourism.gov.ua
115. Вісник Хмельницького національного університету. Науковий журнал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: journals.khnu.km.ua/sonnya.com
116. Дніпровський державний аграрно-економічний університет. Репозитарій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: dspace.dsau.dp.ua
117. Rest.in.ua. Портал про відпочинок в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: rest.in.ua/rest.in.ua
118. Бізнес.Район. Ділові новини Волині [Електронний ресурс]. – Режим доступу: business.rayon.in.ua
119. Бізнес.Район. Ділові новини Волині [Електронний ресурс]. – Режим доступу: business.rayon.in.ua
120. Бізнес.Район. Ділові новини Волині [Електронний ресурс]. – Режим доступу: business.rayon.in.ua
121. Бізнес.Район. Ділові новини Волині [Електронний ресурс]. – Режим доступу: business.rayon.in.ua
122. Rest.in.ua. Портал про відпочинок в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: rest.in.ua
123. Дніпровський державний аграрно-економічний університет. Репозитарій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: dspace.dsau.dp.ua
124. Економіка та суспільство. Електронний науковий журнал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: economyandsociety.in.ua
125. Бізнес.Район. Ділові новини Волині [Електронний ресурс]. – Режим доступу: business.rayon.in.ua
126. Бізнес.Район. Ділові новини Волині [Електронний ресурс]. – Режим доступу: business.rayon.in.ua

127. Бізнес.Район. Ділові новини Волині [Електронний ресурс]. –
Режим доступу: business.rayon.in.ua
128. Бізнес.Район. Ділові новини Волині [Електронний ресурс]. –
Режим доступу: business.rayon.in.ua
129. Бізнес.Район. Ділові новини Волині [Електронний ресурс]. –
Режим доступу: business.rayon.in.ua
130. Бізнес.Район. Ділові новини Волині [Електронний ресурс]. –
Режим доступу: dspace.dsau.dp.ua
131. European Travel Commission. Офіційний сайт [Електронний
ресурс]. – Режим доступу: etc-corporate.org
132. Бізнес.Район. Ділові новини Волині [Електронний ресурс]. –
Режим доступу: business.rayon.in.uabusiness.rayon.in.ua

Звіт подібності

метадані

Назва організації

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman KNEU

Заголовок

«Велнес-туризм в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку»

Автор

Науковий керівник / Експерт

Козоріз Єлизавета Романівна канд. екон. наук, доцент Богославець Оксана Григорівна

підрозділ

кафедра регіоналістики і туризму

Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

25

Довжина фрази для коефіцієнта подібності 2

17566

Кількість слів

138242

Кількість символів

Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про МОЖЛИВІ маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв		15
Інтервали		0
Мікропробіли		193
Білі знаки		0
Парафрази (SmartMarks)		13

Подібності за списком джерел

Нижче наведений список джерел. В цьому списку є джерела із різних баз даних. Колір тексту означає в якому джерелі він був знайдений. Ці джерела і значення Коефіцієнту Подібності не відображають прямого плагіату. Необхідно відкрити кожне джерело і проаналізувати зміст і правильність оформлення джерела.

10 найдовших фраз		Копіювати текст
ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
1	«Управління ризиками в туropolерейтингу» 5/26/2025 Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman KNEU (кафедра регіоналістики і туризму)	42 0.24 %
2	«Інноваційні підходи до розвитку екотуризму у відповідності до принципів сталого розвитку» 5/23/2025 Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman KNEU (кафедра регіоналістики і туризму)	41 0.23 %

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ВАДИМА ГЕТЬМАНА

ПРОГРАМА

платформи «Економіка відродження громад та територій»

92-ої щорічної студентської наукової конференції

**«ІННОВАЦІЙНІ РІШЕННЯ ДЛЯ ВІДРОДЖЕННЯ
УКРАЇНИ У ГЛОБАЛЬНІЙ ПАРАДИГМІ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ»**

(8 травня 2025 р.)

КИЇВ 2025

**ФАКУЛЬТЕТ МАРКЕТИНГУ
КАФЕДРА РЕГІОНАЛІСТИКИ І ТУРИЗМУ**

Дата проведення: 8 травня, 12:00

Форма проведення: онлайн

Модератор платформи:

Шевчук О.А., д.е.н, професор кафедри регіоналістики і туризму, Богославець Оксана Григорівна, к.е.н., доцент кафедри регіоналістики і туризму

Туризм

13. Тема доповіді: Велнес-туризм як стратегічний інструмент відродження України в глобальній парадигмі конкурентноспроможності

Козоріз Єлизавета, 4 курс, група РТ-401

Науковий керівник: к.е.н., доцент, доцент кафедри регіоналістики і туризму Опанащук Ю.Я.